

עלון לבחורי ישיבה

בס"ד, אדר תשפ"ד | גליון 6

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא
ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

איך יתכן שאחשורוש הוא המשל
הכי טוב לקדוש ברוך הוא?
דמויות המגילה בעבודת ה' • 3

כיצד מצוות הפורים
פועלות בנפש, ומה הן מלמדות
אותנו בעבודת ה'?
מצוות פורים בעבודת ה' • 22

מהו הקשר המיוחד בין ה'
לעם ישראל שהתחדש בפורים,
ושממשיך עד היום?
שער הכוונות דרושי חג הפורים • 26

מעמקים
אדר תשפ"ד

עלון חודשי - מעובד מתוך שיעורים של הרב יצחק שפירא

י"ל על ידי ישיבת "עוד יוסף חי"

יצהר, ד.ג. אפרים, 4483100

058-4997466 | 02-9974666

misrad@odyosefchai.org.il

מערכת: עתי תור, יוסף חיים פרל

עריכה: יוסף ואהרון שטרן

עיצוב ועימוד: חותם צילה אנטמן 058-6071455

לשמיעת שיעורים בקול הלשון: 073-3718149

אנחנו זקוקים לתרומה שלכם כדי להמשיך ולהחזיק את העלון.

לתרומות, הערות, הארות, לקבלת העלון במייל וכן לקבלת חומרים נוספים:

עתי - 058-5277247 או במייל ataitor1@gmail.com

הקדמת המערכת

ברוך ה' אנו מוציאים לאור את עלון 'מעמקים' גליון מספר 6, מתוך שיעורים של **הרב יצחק שפירא**.

החוברת שלפניכם עוסקת כולה בענייני מגילת אסתר וימי הפורים. במאמרים אנו משלבים בין פרשנות מעמיקה, התבוננות פנימית ולקחים בעבודת ה' שגנוזים בסיפור המגילה ובמצוות החג. המאמרים לא מוגהים על ידי הרב, אך מנסים לשמור על הסגנון והעומק של שיעוריו. ההתבוננות על פי דרך החסידות בתורתנו הקדושה מגלה עומק לפנינו מעומק, וחיבור חזק של התורה לחיים האישיים שלנו. אז קדימה אתם מוזמנים לצלול איתנו...

החוברת נפתחת בסדרה של **ביאור חסידי למגילה**. כאן אנו פוגשים את דמויות המגילה בנפשנו פנימה, ומגלים כיצד המגילה מלמדת אותנו כיצד נראים חיים אמיתיים של יהודי.

לאחר מכן אנו עוברים ללמוד על תפקידם של **מצוות הפורים בעבודת ה'**, על פי הקבלה לשם הוי"ב שלימד מו"ר הרב יצחק גינזבורג בספר החשוב סוד ה' ליראיו. בשער הכוונות האר"י הקדוש מלמד אותנו על מהות הקשר בינינו לקב"ה שהתחדש בימי הפורים, ושממשיך עד היום. במאמר זה נלמד את **דרושי חג הפורים של האר"י** כך שיהיו שייכים אלינו. לכולנו. כהמשך לכך, הוספנו עוד מאמר, **משיכה טבעית ושכל**, בו מתבארים הדברים בעומק יותר ומזוויות נוספות על פי מאמר של אדמו"ר הזקן בספרו תורה אור.

קעת הגענו למאמר 'אקטואלי' בקשר למלחמה שאנו נתונים בה - **פרסי שהופך למוסלמי**. המאבק העיקרי שלנו הוא מול איראן - פרס של ימינו, וכדי להגיע לניצחון מוחץ עלינו להבין לעומק מהו באמת ההבדל הגדול בינינו.

המאמר הבא הוא מאמר חשוב בינגלה', על **דעת הרמב"ם במסירות נפש על גילוי עריות**. נשאלת השאלה כיצד אסתר לא מסרה נפשה כדי לא להיכשל באיסור גילוי עריות עם אחשוורוש, וכדי לענות על כך אנו מעמיקים בעיון לרוחבה ולעומקה של הסוגיא.

אנו מודים למורנו ורבנו הרב **יצחק גינזבורג שליט"א** שאת ממיו אנו שותים.

'פקודי ה' ישרים משמחי לב' - תקוותנו שהעיון בחוברת יוסיף לקורא חיות בקשר עם ה', עד שירגיש בחוש שה' רוצה בו ושמח בו ובתורה והמצוות שלו.

כחלק מעבודת העריכה נאלצנו להשמיט קטעים חשובים רבים. לקבלת חומרים נוספים או דיונים על המאמרים שנכתבו -

מוזמנים ליצור קשר: עתי תור 0585277247. או במייל ataitor1@gmail.com

תוכן עניינים

3. דמויות המגילה בעבודת ה'.
22. מצוות פורים בעבודת ה'.
26. שער הכוונות - דרושי חג הפורים.
- ממשיכה טבעית לשכל
34. - עבודת ה' שהתחדשה בזמן אחשוורוש.
38. פרסי שהופך למוסלמי.
40. דעת הרמב"ם במסירות נפש על גילוי עריות.

דמויות המגילה בעבודת ה'

פרק א' -

אחשורוש וושת

כיצד נבוכדנצר תופס את הגדלות האנושית?

מהו כוחו של אחשורוש?

וכיצד יהודי מסתכל על חייו?

הצטרפו אלינו לביאור חסידי על סיפור המגילה

נבוכדנצר המלך הגדול

כדי שנוכל להבין טוב את הרקע למגילת אסתר, צריך לשים לב להבדל ולמלחמה שהייתה בין מלכות בבל ונבוכדנצר, לבין מלכות פרס ודמותו של אחשורוש.

נבוכדנצר היה אדם תרבותי, רוחני, ובעל יכולות גבוהות. נבוכדנצר האמין ביכולת האנושית ואליה הוא סגד. הוא אהב תרבות וקידמה ואף התאמץ מאד להשיג גדולה, עד כדי כך שכתוב בספר ישעיה שהוא אמר על עצמו 'אדמה לעליון' - כלומר שהוא כמו אלקים.

בספר דניאל (פרק ב') מסופר על חלומו של נבוכדנצר, בחלום זה מתוארת כל ההיסטוריה של העולם מנבוכדנצר ועד ימות המשיח. בחלומו, מלכות בבל מתוארת כראש של זהב, אחריה יש מלכויות נוספות המרכיבות חלקי גוף שונים מסוגי מתכות שונות. בסיום החלום מופיעה לפתע אבן גדולה ששוברת את רגלי הצלם והורסת אותו.

לאחר החלום ופתרונו של דניאל, נבוכדנצר עושה פסל גדול עשוי כולו זהב בדמותו שלו, ומכריח את כולם להשתחוות לפסל זה. בעצם לאחר שדניאל טען שמלכות נבוכדנצר הולכת להתחלף במלכויות

כח השכל מול תשוקת הלב

בחלום נבוכדנצר, לאחר הראש מזהב המייצג את מלכות בבל באים החזה והזרועות העשויים מכסף. הכסף מלשון כיסופים רומז לתשוקה, והחזה הוא מקום הלב מקור התאוות. כמו שאנו מכירים, המלכות שבאה לאחר מלכות בבל הייתה מלכות פרס ובהמשך גם המלך אחשוורוש. אחשוורוש באמת היה 'מלך התשוקות', כל מה שהוא רצה הוא עשה. הוא הלך מאד חזק על התאוות ועל המשתאות, גם כאשר הוא בוחר מלכה חדשה הוא עושה זאת בצורה מאד תאוותנית. אין מלך המתואר בתנ"ך שמתנהג בצורה כזו בוטה, בלי לתת שום דין וחשבון לאף אחד.

בעצם מתנהל ויכוח בין מלכות בבל בהנהגת נבוכדנצר, לבין מלכות פרס בהנהגת אחשוורוש. נבוכדנצר טוען שהראש השכל והתרבות האנושית הם אלו שמנצחים. אחשוורוש טוען לעומתו שללב ותשוקותיו יש הרבה יותר כח. כתוב (מגילה יב): על בלשאצר, אביה של וּשְׁתִי, שהיה שותה אלף כדי יין ולא משתכר, ואילו אחשוורוש בכד אחד של יין כבר משתכר. שוב אנו רואים כיצד מלך בבל המאופק שולט על התאוות ולא משתכר משתיית יין, ואילו אחשוורוש רוצה שהתאוות יסחפו אותו חזק וזה מתבטא בכך שהוא משתכר בקלות.

מי שמייצגת את עמדתה של מלכות בבל בסיפור המגילה היא וּשְׁתִי, נכדתו של נבוכדנצר (מגילה יג) ואשתו של אחשוורוש.

אחרות, כתגובה לזה נבוכדנצר עושה פסל כולו מזהב, כלומר שכל ההיסטוריה תהיה מלכות בבל. נבוכדנצר רצה שכולם יסגדו לפסל בצורת אדם, כלומר שכולם יעריצו את היכולות האנושיות שיש בטבע האדם.

כאשר נבוכדנצר עושה את הפסל ישנם כמה יהודים שלא מוכנים להיכנע לתפיסה של נבוכדנצר, והם לא משתחווים לפסל. טענתם של היהודים היא שלא משנה מהו גודל האדם, ביחס לקב"ה האדם הוא אין ואפס. התנגדות זו של חנניה מישאל ועזריה 'פיצצה' את האירוע של נבוכדנצר והאדירה את שמו של ה' כאשר זרקו אותם לאש והם לא נשרפו. באותו מעמד נבוכדנצר מהלל

את ה' והגמרא אומרת (סנהדרין צ"ב ב') 'אלמלא בא מלאך וסטרן לאותו רשע על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד המלך'. גם פה אנו רואים את הגדלות והיכולת של נבוכדנצר, גם שהוא מהלל את ה', הוא כמעט עושה זאת יותר טוב מדוד המלך עליו השלום.

הטענה של נבוכדנצר על הגדלות האנושית, באה לידי ביטוי גם בעונש שהוא מקבל. כמו שכתוב (דניאל ד' כט' בתרגום חופשי) 'תגור עם חיית הארץ ותאכל עשב כשוורים במשך שבע שנים, עד שתדע שיש שליט למעלה ששולט על מלכות האנשים'. כלומר נבוכדנצר חושב שצריך להעריך את הגדלות האנושית, והעונש שהוא מקבל זה להפוך לבהמה.

**נבוכדנצר טוען שהראש, השכל
והתרבות האנושית הם אלו
שמנצחים.
אחשוורוש טוען לעומתו שללב
ותשוקותיו יש הרבה יותר כח**

שעושה לגמרי מה שבא לו, הוא הופך להיות משל טוב לקב"ה. מצד אחד היהודים חושבים על אחשוורוש כמו שושתי חושבת עליו, שהוא פשוט שומר סוסים שהולך בכל כוחו על תאוות ליבו. אך מצד שני זה שאין שום דבר שמגביל אותו וממילא הוא עושה רק את מה שהוא באמת רוצה, הופך אותו להיות באמת משל טוב לקב"ה.

המשל הוא שיש מלך שהולך על התאוה שלו מאד חזק ומאד ברצינות ולפי זה הוא מנהל את כל הממלכה. הנמשל הוא שלקב"ה יש תאוה לדירה בתחתונים, ותאוה זו היא שמייצרת את כל המציאות.

מלכות אחשוורוש נקראת מלכות פרס. פרס משמעותו חצי, כלומר, אחשוורוש חי רק חצי מהמציאות. באמת כל הקיום שלנו הוא רק סיפור, וכמו בכל סיפור יש גם את מספר הסיפור. אחשוורוש לא חושב שהוא סיפור הוא חושב שהוא המציאות הבלעדית, ממילא הוא לא חושב שיש מספר לסיפור. חז"ל אומרים שאחשוורוש זה סיפור טוב, אך הם אומרים זאת רק בגלל שהם חושבים - בשונה מאחשוורוש - שיש גם את מספר הסיפור.

להיות כמשל לאלוקות

אנו היהודים רוצים לחיות את שני החלקים של המציאות. מצד אחד אנו חיים את החיים שלנו בתוך העולם הזה, ומצד שני אנו כל הזמן רוצים לזכור שכל החיים האלו הם בעצם כמו סיפור של ה'. ה' מספר איזה סיפור לסיפור הזה קוראים משה או שמואל, וכדי שהסיפור הזה יהיה מוצלח אנו כל הזמן מנסים לשמוע מה מספר הסיפור בא להגיד לנו...

מובא בגמרא (מגילה יב:) שושתי קוראת לאחשוורוש שומר סוסים שמשתכר בקלות. כשושתי אומרת על אחשוורוש שומר סוסים, היא מתכוונת לומר שהוא עוקב אחרי הסוסים כדי ללמוד מהם כיצד הולכים על התאוות בכל הכוח...

לפי פשט המגילה אחשוורוש לא הורג את ושתי, אלא רק נותן את מלכותה לרעותה הטובה ממנה (וראה בתחילת הפרק הבא). אפשר לומר שאחשוורוש אומר לושתי כך: את אומרת שהשכל יותר חזק ומה שאני נסחף אחרי התשוקות שלי זה דבר בזוי? בא נראה מי ינצח. בשלב הבא אחשוורוש אומר שכבר לא 'בא לו' על ושתי, כך היא נשארת באיזה פינה עם הרבה חכמה וגדלות אנושית, אבל בפועל היא נעלמת מהמפה... כלומר: מלכות בבל אולי גדולה יותר אך היא פחות חזקה. השכל יותר נאור ועם יותר יכולת, אך אין לו את הכח שיש לתשוקות הלב.

אהשוורוש - שאהרית וראשית שלו

חז"ל אומרים (אסתר רבה ג, י. ועיין גם מגילה טו:) שכל פעם שכתוב במגילה 'המלך' הכוונה היא לקב"ה, חז"ל בעצם משווים בין אחשוורוש לקב"ה כביכול. לעומת זאת נבוכדנצר רוצה להיות דומה לקב"ה, ואילו ה' כל הזמן מסביר לו עד כמה הוא כלל לא כזה.

נבוכדנצר רצה לטעון שהגדלות האנושית זה הדבר הכי גדול, וממילא הוא מדמה שהוא יכול להחליף את אלקים כביכול. משום כך ה' כל הזמן מראה לו עד כמה זה לא רלוונטי...

אחשוורוש לעומתו לא מתיימר להיות אלקים, הוא פשוט עושה מה שבא לו. כאשר יש מלך

פרק ב' -

אסתר ומרדכי, בגתן ותרש

בסיפור המגילה אנו רואים את הנאמנות המוחלטת של אסתר ומרדכי למלך אחשורוש, מהי התפיסה שעומדת מאחורי נאמנות זו? מה גורם לבגתן ותרש להחליט לחסל את אחשורוש?

לאחר שושתי מסרבת לבוא למשתה אחשורוש, אחשורוש מקבל את עצת ממוכן ומוריד את ושתי מגדולתה. לפי עצתו של ממוכן, יש חשש שכל נשי הממלכה ילמדו מושתי ילהבזות בעליהן בעיניהן. אחשורוש מקבל את טענת ממוכן, כי חשוב לאחשורוש שאשתו לא תפריע לו ללכת על החשקים והתאוות שלו.

מלכה כמו ושתי שיש לה עמדה עצמאית וחוש ביקורת ביחס למלך אחשורוש, אינה יכולה להסתדר איתו ולכן הוא מעביר אותה ממלכותה. חז"ל אומרים שאחשורוש הרג את ושתי, גם אם נאמר שאחשורוש רק העביר את ושתי ממלכותה הוא בעצם הרג אותה, כי היא כאילו לא קיימת. אחשורוש לא רוצה שיהיה מישהו שאינו חלק מהתענוג שלו. כדי שתהיה לאחשורוש מלכה שממנה הוא יהיה מרוצה, הוא צריך למצוא מישהי שבטלה אליו ומעצימה את התענוג שלו.

אסתר המלכה ומרדכי היהודי

כפי שהוסבר בפרק הקודם, חז"ל אומרים שכל פעם שכתוב "המלך" במגילה הכוונה

כאשר אנו קוראים את המגילה אנו מממשים את שני הצדדים, וכך אנו מתקנים את האחשורושי שבנו. מצד אחד המגילה מתארת מציאות חיים מאד חזקה, שלא מוזכר בה שם שמייים; ומצד שני אנו אומרים באותה נשימה שכל המציאות החזקה הזו היא רק משל או סיפור של ה'. כך אנו גם מזדהים עם המציאות החזקה ותחושת הקיום שלנו, וגם אומרים שהיא מבטאת ומספרת משהו אלקי. אנו חשים שהמציאות היא מאד חזקה כי 'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', אך גם מציאות זו אינה עומדת בפני עצמה אלא היא מבטאת משהו אלקי.

מגילת אסתר מתארת את המציאות החזקה בשני פנים עיקריים: גם היא מתארת את מלכות אחשורוש ותאוות ליבו, וגם לא מוזכר בה שם השם. כך מצד אחד המגילה מגלמת בצורה הכי בוטה את המציאות החזקה כמו שהיא, וממילא את החלק של 'נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים', ומצד שני כשיהודים קוראים את סיפור המגילה ואומרים שזה משל לה; הם מבטאים ש'הדירה בתחתונים' היא רק מציאות תחתונה המשקפת משהו עליון יותר.

כאשר אנו מצליחים שהסיפור שלנו יהיה סיפור טוב, אנו יכולים להבין גם קצת מהנמשל, כמו שכתוב 'מבשרי אחזה אלוך';

תחושה זו שאנו מרגישים רק סיפור של ה'; מולידה אצלנו איזשהו תלות קיומית בקב"ה. אנו מרגישים כל הזמן רק חצי ממה שקורה, כדי שהסיפור יהיה שלם אנחנו צריכים כל הזמן להיות קשורים אליו.

שנזכה לשמוע את השלב הבא בסיפור, כשהי יהיה גלוי יותר... ובא לציון גואל.

אסתר? כפי שנכתב, אסתר מעוניינת בטובתו של אחשורוש ולא בטובתה האישית. כאשר אחשורוש חש בזה, מיד היא נושאת חן בעיניו והוא ממליכה תחת ושתי.

כאשר אחשורוש נשוי לושתי הוא מרגיש שיש מישהו, שמצד אחד מאד קרוב אליו, אך מצד שני שומר על עצמאות חיצונית ביחס אליו. כך יוצא שושתי כל הזמן משדרת לאחשורוש שהתענוג שלו תלוי דווקא בה. בצורה כזו התענוג של אחשורוש לא לגמרי שלם, ולכן הוא מחפש מלכה אחרת. כאשר אחשורוש

פוגש את אסתר, הוא מרגיש שהיא משדרת שכל מה שמעניין אותה זה רק טובתו של המלך. כך כאשר אחשורוש אוהב את אסתר הוא לא מרגיש את

חולשתו, להיפך הוא מרגיש עד כמה הוא אוהב את עצמו (וראה בפרק הבא תחת הכותרת "תענוגו מעצמו"). אחשורוש אוהב מישהי שכל מה שהיא רוצה זה שלו עצמו יהיה טוב, כך יוצא שבעצם הוא אוהב את עצמו. מלכה כזו אחשורוש ממליך תחת ושתי, מלכה שכל רצונה הוא להיות רק בשבילו.

נשמתו של יהודי

כמו שתיארנו לעיל אסתר הולכת אל אחשורוש בהתמסרות גמורה, בלי להגיד את עמה ואת **מולדתה**. התמסרות זו דומה להליכתו של אברהם אבינו כאשר ה' אומר לו 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך'. אברהם אבינו עוזב את מקומו ואת ארצו אל הלא נודע אחרי הקב"ה,

היא לקב"ה. מכאן בקשר לדמויות המגילה, אנו מתייחסים למלך אחשורוש כמשל לקב"ה.

אסתר מתוארת בסיפור המגילה, כאחת שמתבטלת לגמרי למלך אחשורוש. כאשר המגילה מתארת כיצד לוקחים את אסתר לבית הנשים, כתוב ש'אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה כי מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד'. כלומר אסתר מסתירה את המקור ואת העם שלה, למרות שליהודים היה יכול להיות הרבה טוב אם היא הייתה מגלה מהיכן היא הגיעה. אסתר לא מוכנה להגיד

את מולדתה כי היא לא רוצה להרוויח משהו מהקשר עם אחשורוש, היא רוצה לבוא בהתמסרות מלאה למלך אחשורוש.

כאשר אסתר הולכת אל המלך, כתוב שהיא 'לא ביקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגוי... ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל ר'איה'. אסתר לא רוצה להתקשט או לבקש משהו בשביל עצמה, כל כולה אומרת התמסרות למלך, רק מה שיאמר הגי סריס המלך שתפקידו לעזור למלך - אסתר עושה, ודווקא בגלל זה 'ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל ר'איה'.

אסתר לא אומרת את עמה ואת מולדתה, כי כך ציווה עליה מרדכי. מרדכי הוא זה שדוחף את ההתבטלות המוחלטת של אסתר אל אחשורוש.

כאשר המגילה מתארת את מפגש אסתר ואחשורוש היא כותבת: 'ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי'. מדוע אחשורוש כל כך אוהב את

כשיהודים קוראים את סיפור המגילה ואומרים שזה משל לה', הם מבטאים ש'הדירה בתחתונים' היא רק מציאות תחתונה המשקפת משהו עליון יותר

לה' יותר תענוג מאיתנו, כך אנו יותר שמחים שאנו זוכים לשמח ולשמוח איתו.

בגתן ותרש ואומות העולם

לאחר שאסתר מונתה למלכה תחת ושתי, באים שני סריסי המלך ומבקשים לשלוח יד במלך אחשורוש. כאשר שני סריסי המלך רואים כיצד אסתר מתנהלת ביחס לאחשורוש, הם חשים לפתע שכל המציאות כולה סובבת רק סביבו, וזה ממש מרגיז אותם. פתאום נכנסה אסתר לתמונה ושינתה את כל הכללים, במקום שכל אחד ימשוך את המציאות כדי לממש את רצונותיו, פתאום מגיעה מישהי שאומרת שכל המציאות סובבת אך ורק סביב המלך.

כמו שנכתב אסתר ממחישה לנו את רצונותיה של הנשמה, הנשמה רוצה להיות כל כולה רק בשביל ה'. כאשר אומות העולם רואים שהיהודים קיימים רק בשביל ה', זה ממש מרגיז אותם. הם לא מבינים כיצד יכול להיות שיהיה מישהו שלגמרי לא דואג לרצונותיו שלו, וגורם שכל המציאות כולה תסתובב סביב הקב"ה. משום כך הגויים בכל ההיסטוריה רוצים להרוג אותנו, מציק להם שאנו משנים את הכללים של המשחק.

גם בעבודת ה' של האדם עצמו אנו מוצאים את הטענות של מרדכי ואסתר מחד, ואת הטענות של בגתן ותרש מאידך. הנפש האלוקית רוצה להתמסר לה' לגמרי, אך הנפש הבהמית מרגישה מאויימת. רצונה של הנפש הבהמית היא לדאוג לעצמה, ואילו התמסרות האדם בעבודת ה' הורסת לה את הדאגה לעצמה. עלינו לא להתפעל מבגתן ותרש שבתוכנו, להתחבר למרדכי ואסתר ולהתמסר לגמרי לקב"ה.

שנזכה להתמסר לגמרי לה' ולקבל קדושת מרדכי ואסתר, קדושת פורים באמת.

בעצם הוא לא משאיר לעצמו כלום ונותן הכל לה'. כמו אברהם אבינו ואסתר המלכה, כך כל יהודי ויהודי מצד הנשמה שלו הולך על ה' לגמרי, בלי להשאיר לעצמו שום דבר. נשמתו של היהודי עסוקה אך ורק בתענוג שיהיה לה' מהקשר איתה, התענוג היחיד שיש לנשמה הוא מהתמסרותה המוחלטת לה' ומהתענוג שיש לו ממנה.

כפי שנכתב לעיל, כל מה שאסתר עושה היא עושה על פי מרדכי, כמו שכתוב 'ואת מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר היתה באמנה אתו'. מרדכי משול לכח הבחירה שלנו ללכת על הקב"ה בלי שום אינטרס, ואסתר מראה לנו כיצד אנו עושים זאת בפועל.

אנו היהודים מאמינים שה' עושה את כל מה שקורה במציאות לגמרי בשבילו, ואנו שמחים להיות חלק מהתענוג הגדול שיש לו מאיתנו ומהמציאות. משום כך אנו שמחים להתמסר לגמרי לתענוג של המלך, להיות לגמרי בשבילו. אנו כיהודים כל תפקידנו הוא רק לגרום שיהיה לה' יותר תענוג, וככל שיש לו יותר תענוג כך אנחנו יותר שמחים.

אם ניקח את הסיפור של הקשר שיש בין אחשורוש וושתי, ונהפוך אותו למשל לקשר שלנו עם ה' ח"ו, היינו מרגישים שה' כביכול מנצל אותנו. אנו נמצאים מחוץ לקב"ה נפרדים ולא לגמרי חלק ממנו, ואילו ה' מצידו משתמש בנו כדי שיהיה לו תענוג. תחושה זו הייתה גורמת לנו לחפש כל הזמן איפה אנחנו כן יכולים לחיות את החיים איפה אנחנו כן יכולים להרוויח. אך כאשר אנו תופסים שאנו לגמרי חלק מה' ואין לנו מציאות נפרדת, אנו לא מרגישים שה' מנצל אותנו אלא שאנו שמחים יחד אתו בשמחתו, דווקא בגלל שאנו חלק ממנו. להיפך, ככל שיש

בדרך כלל כאשר אדם מתחתן הוא מתענג ממישהי חיצונית לו, אך אצל המלך אחשורוש גם כאשר הוא מתחתן התענוג שלו לא לגמרי חיצוני לו.

כאשר פקידי המלך מקבצים את כל הנערות הבתולות אל שושן הבירה, סריס המלך שומר הנשים נקרא הגי. את השם הגי ניתן להסביר מלשון הגות. חלק גדול מההנאה שיש לאחשורוש בתהליך בחירת המלכה, נובע מכך שהוא 'הוגה' בתוך עצמו בתענוג שיהיה לו מאותו קשר. האישה היא לא זולת, אלא סיבה שגורמת לאחשורוש להתענג בתוך עצמו.

לאחר שהנערה באה אל המלך, היא שבה אל בית הנשים שני אל יד שעשגז סריס המלך. את השם שעשגז ניתן לדרוש בכמה אופנים, השם שעשגז מורכב משעשוע שנגוז. או לחילופין יש בשמו רק חצי **שעשוע שנגוז** באמצעו. בכל אופן שמו מתאר את היחס של המלך אחשורוש אל הנשים שהיו אצלו. אחשורוש לא רוצה להתחייב לתענוג חיצוני לו, לכן ברגע שהוא מרגיש שהתענוג כובל אותו, הוא מיד גוזז אותו, גונז אותו ועובר לתענוג הבא.

כפי שהתבאר במאמר הקודם, כיוון שאסתר מתעניינת רק ברצונו של המלך, אחשורוש לא מרגיש שהוא מתענג ממישהו חיצוני לו ולכן הוא בוחר בה למלכה. כפי שאנו רואים, המלך אחשורוש כל הזמן דואג שהתענוג שלו לא יהיה חיצוני לו.

קנאה - תענוג מזויף

כפי שנכתב המן מקנא במלך אחשורוש, כלומר המן חי בדיוק הפוך מהמלך. הוא רואה

פרק ג' - המן הרשע

**לאחר שהיהודי מחליט להתמסר לה', מתעורר בתוכו לפתע 'המן' קטן שרוצה שהכל יסתובב סביבו ולא רק סביב המלך.
מהו תפקידו של המן במגילה? מה סוד המאבק בין המן למרדכי, ומה אנו יכולים ללמוד ממנו לעבודת ה'?**

בפרק הקודם תיארו את ההתמסרות המוחלטת של מרדכי ואסתר למלך אחשורוש, ומנגד את כעסם של בגתן ותרש על כך שלא יכול להיות שהמציאות כולה תתנהל רק סביב המלך. מרדכי ואסתר עונים (כביכול) לבגתן ותרש שאכן כל המציאות סובבת את המלך, ומי שלא מעוניין - מוזמן לצאת מהמשחק...

אמנם בגתן ותרש נתלו על העץ, אך עדיין יש לנו דמות מאד חשובה בעלילה אליה לא התייחסנו עדיין. איזה תפקיד המן הרשע משחק במגילה? כאשר המן רואה שכל המציאות סובבת אך ורק סביב המלך, מתעוררת אצלו מידת הקנאה. גם המן רוצה שכל המציאות תסתובב, אך לא סביב המלך אלא סביבו...

תענוגו מעצמו

כפי שנכתב המלך אחשורוש הוא משל טוב לקב"ה, אחד הדברים שמשווים את אחשורוש לקב"ה הוא שהתענוג שלו נובע מעצמו כביכול. הוא לא מקנא במישהו או מקבל את התענוג שלו מדבר חיצוני לו, אלא הוא מתענג בעצם מציאותו.

אותו גם לו יהיה תענוג. המן לא מבין שאצל אחשורוש זה עובד בדיוק הפוך, יש לו המון תענוג מעצמו, וחלק מהתענוג מתבטא בזה שאחרים משתחווים לו. המן לקח את הביטוי של הכבוד, את הסימפטום, וחשב שהוא יהפוך להיות הסיבה שתגרום לו את התענוג.

לא יכרע ולא ישתחוה

כל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן, כי כן ציווה לו המלך. כאשר קוראים את המגילה אפשר לחשוב שמרדכי מתנגד למלך אחשורוש, אך לפי מה שהסברנו לעיל יוצא בדיוק הפוך. המלך לא ציווה שכולם ישתחוו להמן; המלך נתן להמן אישור לעשות מה שהוא רוצה, והוא בחר שכולם ישתחוו לו. המן רוצה שכולם יסתובבו סביבו כך שהוא יחליף את המלך, אך מרדכי לא מוכן כי הוא באמת הכי נאמן למלך. מרדכי מבין שהמן הוא רק חיקוי, אין לו תענוג מעצמו ולכן הוא רוצה להיות **דומה** למלך.

מרדכי טוען לעומת המן, להיפך אני הוא הדומה למלך אני עושה באמת מה שאני רוצה, אני רוצה להיות נאמן למלך ולכן אני לא משתחוה לך. מרדכי דוקר את המן בנקודה הכי רגישה שלו; המן חושב שיהיה לו תענוג כמו שיש למלך, ואילו מרדכי טוען שלא יכול להיות להמן תענוג כמו שיש למלך כי הוא מחפש את התענוג במקום שחוץ לו. הדרך היחידה להיות דומה למלך, היא לשים לב שאתה לגמרי חלק מהמלך, ולא להשתחוות לשום דבר שהוא לא המלך. כך כאשר המלך מתענג, בדרך ממילא גם אתה מתענג כי אתה שמח איתו בשמחתו.

מישהו חיצוני לו שיש לו תענוג מעצמו, וגם הוא רוצה שיהיה לו תענוג כזה. כבר כאשר המן מקנא, הוא מעיד על עצמו שאין לו את התענוג שיש למלך אחשורוש, כי הוא מחפש תענוג שנמצא מחוץ לו. בפועל יוצא שהמן עסוק בעיקר בתחושה שאין לו את מה שיש למלך אחשורוש...

המן רוצה שכולם ישתחוו לו כמו שכולם משתחווים למלך. כאשר נעיין במגילה נשים לב כיצד הגיע המן למעמד זה:

אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו. וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כרעים ומשתחווים להמן כי כן צוה לו המלך.

המגילה מתארת כיצד המלך אחשורוש מגדל את המן, ולאחר מכן היא כותבת שכל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן כי כן ציווה לו המלך. מדוע לא כתוב בתחילת הפסוקים שהמלך ציווה שכולם ישתחוו להמן? נראה לומר שהמלך אומר להמן שהוא יכול לעשות מה שהוא רוצה, והמן משתמש במתנה בצורה כזו שכולם ישתחוו לו.

המלך אחשורוש נהנה מכך שהמן מקנא בו, קנאה זו רק מעצימה את גודל התענוג שלו. לכן אחשורוש מגדל את המן ואומר לו שהוא יכול לעשות מה שהוא רוצה. המן לוקח את 'האשראי' שהמלך נותן לו, ודואג שכולם ישתחוו לו. המן רואה שיש לאחשורוש המון תענוג, והוא רואה שכולם משתחווים לו. המן עושה אחד ועוד אחד והוא מבין שלאחשורוש יש המון תענוג מהכבוד שכולם עושים לו, לכן הוא חושב שאם כולם ישתחוו לו ויכבדו

כאשר האדם מקנא בה' כביכול, והוא רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו, הוא לא שם לב שיש הבדל מהותי בינו לבין ה'. ה' מציאותו מעצמו, ולכן הוא לא צריך משהו חיצוני לו כדי להתענג,

אך אנו לא בראנו את עצמנו ממילא התענוג שלנו תמיד תלוי במי שברא אותנו. המחשבה שיכול להיות לנו תענוג מעצמנו

נובעת מחיקוי שלנו את ה' כך שהיא משוללת מיסודה, כי היא מנסה להגיע ממקום שחוץ לנו.

אם האדם ירצה להתענג מעצמו, הוא יהיה מתוסכל מהניסיון שלו להחיות את עצמו. האדם ירגיש שהוא באמת לא יכול להחיות את עצמו, כך שהוא מחפש משהו שלא באמת קיים בתוכו. כאשר האדם מרגיש שהוא לא יכול להחיות את עצמו והוא לא מוכן להרגיש שה' הוא זה שמחייה אותו, במקום חיות ותענוג הוא מוצא בתוכו רק קנאה וכעס על כך שאינו יכול להחיות את עצמו.

לעומת זאת אם אנו מבינים שה' הוא זה שמחיה אותנו, אנו לא מחפשים את התענוג שלנו בתוכנו, אנו מחפשים אותו אצל ה' שמחייה אותנו. כך אנו מרגישים שיש מי שמחייה אותנו, וממילא אנו רוצים להתמסר אליו לגמרי ולהיות חלק מהתענוג שלו. כאשר אנו מרגישים חלק מהתענוג של ה', אנו כביכול מתענגים מעצמנו כי אנו מרגישים חלק מה' שרוצה ושמח בקיום שלנו.

שנזכה לחוש עד כמה אנו חלק מהתענוג של ה'...

מהמגילה אל הנפש פנימה

כפי שנכתב מרדכי ואסתר מלמדים אותנו להתמסר לגמרי לקב"ה. כאשר אנו מתמסרים

לגמרי לה', מיד אנו שומעים בתוכנו את בגתן ותרש שאומרים, שלא יכול להיות מלך ששווה להתמסר אליו. בגתן ותרש רוצים להרוג

את המלך אחשורוש, הם טוענים שלא יכול להיות שיש קשר אמיתי עם התמסרות מוחלטת של האדם לה'. מרדכי ואסתר מתגברים על בגתן ותרש ותולים אותם על העץ, הוכרע שיש מלך אליו כדאי להתמסר. מיד לאחר מכן מגיע המן, אתו אנו צריכים להתמודד כעת.

לאחר שאנו מאמינים שיש ה' והוא נקודת המרכז בחיינו, קם בתוכנו 'המן' שלא מוכן לקבל את זה שהכל סובב סביב ה'. 'ההמן' שלנו מקנא, יש בתוכנו חלק שרוצה שנדאג לעצמנו, שה'אני' יהיה המרכז ושנצליח להתענג מעצמנו.

הקב"ה מצידו נהנה מההצגה הוא נותן לנו יד חופשית להרגיש שאנחנו בראנו את עצמנו, הוא ברא עולם כזה ממשי בו אנו יכולים לגמרי לחשוב שהכל סובב סביבנו. ה' לא מתערב, אם האדם רוצה שכולם ישתחוו לו וכל המציאות תסתובב סביבו - בהצלחה...

בשלב זה הנפש האלקית שלנו מתקוממת, אי אפשר להיות במרכז בלי להתמסר לה'. לא יכול להיות לאדם תענוג אמיתי אם הוא לא חלק מהתענוג של ה'.

**אסתר מעוניינת בטובתו של
אחשורוש ולא בטובתה האישית.
כאשר אחשורוש חש בזה,
מיד היא נושאת חץ בעיניו
והוא ממליכה תחת ושת**

פרק ד' - המן גוזר על היהודים

המן והמלך אחשורוש רוצים לאבד את עם ישראל, מרדכי היהודי אומר לאסתר המלכה ואת ובית אביך תאבדו, ואסתר עונה לו כאשר אבדתי אבדתי, האם יש קשר בין הלשונות? איזו עמדה נוקטת כל אחת מהדמויות?

הוא אפילו לא דומה למלך כיוון שהתענוג שלו מזויף. המן מבין שכל יהודי באמת יודע להבחין למי יש תענוג אמיתי מעצמו ולמי לא ולכן כל יהודי חושב בתוכו שהתענוג של המן הוא מזויף, משום כך הוא רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים. המן לא רוצה שיהיה מישהו בעולם שיכול לטעון נגדו שכל הגדלות שלו היא גדלות מזוייפת של שקר.

המן כל כך לחוץ מהטענה השוללת את כל הגדולה שלו ולכן הוא רוצה ממש להרוג את כולם. בפועל הלחץ והחרדות של המן מטענת היהודים, הם אלו שמעלים לדיון את הטענה השנייה של מרדכי - מי יותר נאמן למלך, וכך הם מביאים את מפלתו של המן.

יכתב לאבדם

כתוצאה מהויכוח עם מרדכי, המן מגיע אל אחשורוש ואומר לו שישנו עם אחד שאת דתי המלך אינם עושים. המן טוען שהיהודים לא כפופים למלך, המלך אמר שכולם צריכים להשתחוות להמן והיהודים לא משתחוים. היהודים טוענים לעומתו שהם אלו שבאמת נאמנים למלך והם אלו שבאמת יודעים מה המלך רוצה. המן אומר למלך שלפי דברי היהודים הם לא נאמנים למלך כי הם אלו שמחליטים מה המלך רוצה, כך כל פעם שהמלך יגיד להם משהו לעשות הם יעשו פלפול להסביר מה הוא באמת התכוון...

טענה זו של המן אכן מרגיזה את אחשורוש, כי הוא לא רוצה שיהיה עם שלא מחויב לדבריו. אם יש עם שאינו מחויב למלך זה אומר שהוא כל הזמן צריך לתת דעתו עליהם לשים לב שהם באמת כפופים. אחשורוש לא רוצה שיהיה מישהו שיכריח אותו כל הזמן

בפרק הקודם דיברנו על העימות בין המן למרדכי, המן רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו כמו שיש למלך ואילו מרדכי טוען כלפיו שלא יכול להיות לאדם תענוג מעצמו במחשבה שהוא רוצה זאת "כמו שיש למישהו אחר" - שהרי אמירה זו היא דבר והיפוכו.

טענה זו של מרדכי מוציאה את המן מהכלים, הוא לא יכול לסבול את מרדכי ואת טענותיו, מבחינתו הם מאיימים על כל הקיום שלו.

מנער ועד זקן

בתגובה לעימות עם מרדכי, המן רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מדוע הוא לא רוצה לשלוח יד במרדכי לבדו? טענתו של מרדכי ממלאת את המן חמה, עד כדי כך שהוא לא מוכן שיהיה מישהו בעולם כולו שיוכל לטעון טענה כמו זאת של מרדכי.

בעצם מרדכי לא מוכן להשתחוות להמן משני סיבות, סיבה אחת היא שהוא נאמן באמת למלך ולכן הוא לא משתחוה לאיש זולתו, בנוסף הוא לא מוכן להשתחוות להמן כי המן

וכאשר אבדתי אבדתי

כאשר הגזרה מתפרסמת בשושן הבירה מרדכי היהודי יודע את כל אשר נעשה, משום כך הוא יוצא ברחוב העיר לובש שק ואפר וצועק צעקה גדולה ומרה. על אסתר לעומת זאת לא כתוב שהיא יודעת את אשר נעשה ומרדכי הוא זה שמידע אותה ושולח אותה אל המלך.

מרדכי הוא זה שבוחר בהתמסרות של אסתר למלך אחשוורוש, ואילו אסתר היא זאת שמתמסרת בפועל. בגלל שמרדכי הוא זה שבוחר הוא בעצם כל הזמן שם לב למה שמתרחש, והוא

צריך לבחור על אף ההתרחשות. לכן כאשר הוא שומע על גזרתו של המן, אמנם הוא לא מתמרד נגד המלך

כי הוא בחר בהתמסרות למלך, אבל הוא מבין שהוא צריך לצעוק כי נעשה פה משהו לא טוב. כאשר מרדכי צועק הוא לא נכנס בשער המלך, הכניסה לשער המלך מבטאת התייחסות מפורשת למלך. אם מרדכי צועק בתוך שער המלך, הוא כבר צועק על המלך מוחה ומתמרד, ואת זה מרדכי לא רוצה לעשות.

אסתר לא יודעת את כל אשר נעשה כי היא מסורה כל כולה למלך אחשוורוש ולכן היא גם לא צועקת, יותר מזה היא אומרת למרדכי להסיר את השק כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. כלומר על מה אתה צועק הרי אנחנו מסורים למלך בכל מאדנו.

לחשוב עליו, לכן כאשר המן מבקש לאבד את היהודים המלך מאשר לו. כאשר אחשוורוש מאשר לאבדם הוא מתכוון לאבד כמו אדם המאבד חפץ, כאשר מישהו מאבד חפץ הוא מסיח דעתו מהחפץ כאשר הוא מתייאש. כך אחשוורוש רוצה להסיח את דעתו מהיהודים, הוא רוצה שכאשר הוא יגיד משהו הם באמת יקשיבו לו ולא יעשו כל מיני פלפולים.

כאשר המן כותב את האגרות הוא מוסיף על הנוסח וכותב **להשמיד להרוג** ולאבד. כפי שנכתב המן מאד לחוץ שלא ישאר אף אחד שטוען שהתענוג שלו מזויף ולכן המציאות לא באמת סובבת סביבו. כאשר המן כותב

להשמיד ולהרוג הוא רוצה שבפועל לא ישארו יהודים, אך כאשר הוא כותב 'ולאבד' הוא בעצם מבין בתוך תוכו

**המן כל כך לחוץ מהטענה
השוללת את כל הגדולה שלו
ולכן הוא רוצה
ממש להרוג את כולם**

שאין לו סיכוי להשמיד את היהודים, וממילא גם לא את התחושה שלא באמת הכל טוב סביבו. המן באמת בלחץ מהיהודים כי הם מאיימים לו על עצם הקיום, אך אחשוורוש לא ממש בלחץ הוא פשוט לא רוצה שהם יפריעו לו.

לבסוף במשתה אסתר אחשוורוש אומר "מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לעשות כן", כלומר המלך בעצמו לא התכוון שבפועל יהרגו את כל היהודים. כל מה שאחשוורוש רצה זה שהיהודים יהיו כפופים לו, כך שהוא לא יצטרך לתת דעתו עליהם כל הזמן.

כאשר מרדכי ואסתר בוחרים להתמסר למלך עד כדי כך, הם בעצם מקיימים את מה שאמר המלך 'יכתב לאבדם'. אסתר בעצת מרדכי מתמסרת לגמרי למלך, כך שהוא מרגיש שהיהודים הוכיחו את נאמנותם, אחשוורוש כבר לא מודאג מהם וממילא אינו צריך לאבדם.

הדמויות בעבודת ה'

המן מייצג את החלק הרע שבתוכנו, החלק שלא מוכן להיכנע לקב"ה כי הוא רוצה שכל המציאות תתנהל סביבו. מרדכי טוען כלפי חלק זה: מה פתאום שהכל יסתובב סביבך הכל צריך להסתובב סביב הקב"ה! בתגובה המן עונה למרדכי שה' הוא זה שרוצה שאדאג לעצמי, עובדה שהוא ברא עולם בו כולם נמשכים לדאוג רק לעצמם. בתגובה

מרדכי עונה לו: אני יודע מה ה' באמת רוצה וה' רוצה שנחשוב כל הזמן מה הוא רוצה. כלומר כאשר יהודי בוחר ללכת על הקב"ה הוא בוחר בזה כנגד הטבע שלו להימשך לעולם - אותו ה' בעצמו ברא.

בהמשך הוויכוח המן בא לקב"ה ואומר לו שהיהודים ממציאים את כל תורה שבעל פה ומסבירים את דבריו כראות עיניהם. כאשר אנו שומעים בתוכנו את טענתו של המן, אנו מרגישים שיש קטרוג לפני ה' על כל הקשר שלנו איתו. פתאום עולה בליבנו שכל הקשר שלו עם ה' הוא רק דמיון וממילא 'יכתב לאבדם' כלומר אין קשר אמיתי. כאשר היהודי שומע את גזרתו של המן הוא צועק, הוא לא

בתגובה מרדכי אומר לאסתר כך: את שמתמסרת למלך בכל ליבך, צריכה ללכת אל המלך להתחנן לפניו על עמך, ואם לא תלכי אז את ובית אביך תאבדי. את תאבדי כי את לא עושה את הייעוד שלך, היעוד שלך הוא להתמסר למלך, אך כעת ההתמסרות צריכה להפוך מהתמסרות פסיבית של היענות למלך, להתמסרות אקטיבית של בכי ותחנונים. כלומר המלך עצמו רוצה שתבואי ותתחנני אליו.

ישנו הבדל מהותי בין צעקה של מרדכי לבין התחנונים של אסתר, הצעקה של מרדכי מבטאת את חוסר היכולת של מרדכי להשלים עם המצב. אך התחנונים של אסתר מבטאים

משהו אחר; כאשר אדם מתחנן למישהו הוא אומר לו תן דעתך עלי. אסתר לא אומרת שיש כאן משהו לא בסדר, אלא היא

כאשר אסתר הולכת למלך היא בעצם תולה את עצמה בידיים שלו לגמרי, אם המלך ירצה בה היא תהיה ואם הוא לא ירצה בה היא לא תהיה

אומרת לאחשוורוש אני לגמרי בידיך מתמסרת אליך לגמרי, אנא בחר בי שאמצא חן בעיניך.

אסתר אומרת למרדכי שהיא תלך אל המלך כדבריו, 'וכאשר אבדתי אבדתי'. אסתר מבינה שאם היא לא הולכת אל המלך זה אומר שהיא לא מתמסרת בצורה מוחלטת למלך ולכן היא תאבד, ואם היא כן הולכת אל המלך היא גם כן תאבד. כאשר אסתר הולכת למלך היא בעצם תולה את עצמה בידיים שלו לגמרי, אם המלך ירצה בה היא תהיה ואם הוא לא ירצה בה היא לא תהיה. לכן אסתר אומרת כאשר אבדתי אם לא אלך אל המלך, כך אבדתי גם אם כן אלך אל המלך שאולי לא יבחר בי.

פרק ה' - אסתר והמן

אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית תלויה בחסדיו של המלך, לעומתה המן עומד בחצר בית המלך החיצונה והמלך מתעניין ושואל מי בחצר.

מהי הטעות הגורלית של המן ומהו סוד ההצלחה של מרדכי ואסתר?

בסיפור המגילה ישנן שתי דמויות המבקשות מהמלך להיענות לרצונם האישי - אסתר והמן. כל אחת מהם עושה זאת באופן שונה, בעזרת ה' נתבונן בהבדלים ביניהם ונלמד כיצד אנו רוצים לפנות לה'.

נפשי בשאלתי

כאשר אסתר הולכת אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, היא מתאמצת מאד ואף עוברת על חוקי הממלכה כדי להגיע אל המלך. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית, תלויה לגמרי ברחמיו ובחסדיו ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב. גם לאחר שהמלך מושיט לאסתר את שרביט הזהב היא אינה אומרת מה רצונה. אסתר מזמינה את המלך למשתה (יחד עם המן), באותו משתה היא מזמינה אותו לעוד משתה ורק במשתה השני היא תגלה למלך מהי בקשתה.

תפקידו של בית המלכות הוא לייצר רוממות בין המלך לנתיניו, לשים את המלך מורם מעם כך שלא כל אחד יכול לדבר עם המלך כשווה

מוכן להשלים עם המציאות ולהרגיש שאין לו קשר אמיתי עם ה'.

כאשר אנו צועקים על הקשר שלנו עם ה', אנו קוראים לנשמה האלוקית שבתוכנו, לחלק הכי עמוק שמחפש את ה', שתלך למלך ותתחנן לפניו שבאמת יהיה קשר אמיתי ביננו לבינו. הנשמה מצד עצמה מרגישה שהיא כל הזמן דבוקה בה' היא לא יודעת את אשר נעשה, אך מרדכי אומר לה אם לא תתחנני לה' את ובית אביך תאבדו, כלומר את מתנתקת מה'. באמת ה' רוצה שתבכי לפניו, ולא תשארי מחוץ לסיפור ואם את לא תעשי את רצונו לא יהיה יהודי בגוף וממילא גם לא תהיה נשמה.

בשלב זה אנו מרגישים שיש בתוכנו נשמה שרוצה מאוד להתמסר לקשר עם ה', אך איננו יודעים אם ה' באמת יענה לקשר איתנו. הרגשה זו היא תחושה של אבדון, אם לא נחפש את הקשר עם ה' אנו אבודים, ואם נחפש את הקשר עם ה' אולי ה' לא יענה לי ואז אהיה אבוד. אך הבחירה שלנו בה' דוחפת אותנו ללכת להתחנן בכל הכוח ולעורר רחמים לפני ה' שנמצא חן בעיניו ושנרגיש שיש קשר אמיתי ביננו לבינו.

כאשר אנו מוסרים את עצמו לגמרי לה', אנו מעוררים את החשק של ה' לבחור בנו. כאשר אנו מרגישים שה' בוחר בנו, הקשר איתו כבר לא דמיוני. אנו מבינים שה' רצה שבאמת נתמסר לקשר איתו ודווקא מתוך התמסרות זו נחשוב מה הוא באמת רוצה. לאחר שיש לנו וודאות בקשר איתו ובתחושת המסירות שלו אנו יכולים לקחת את טבעתו ולכתוב מהו רצונו בתורה שבעל פה.

שנזכה להרגיש עד כמה בלי הקשר עם ה' אנחנו לגמרי אבודים...

אסתר צריכה את המלך בעצמו, לפגוש אותו במקום לא רשמי בו היא תוכל להתחנן לפניו, להיות לגמרי תלויה בו וכך לשאת חן לפניו. אסתר מזמינה את המלך למשתה אשר עשתה, בו אין את כל מי שעומד בבית המלכות כך שהיא תוכל לחשוף את נזקקותה.

לאמר למלך

ביום למחרת הכניסה הגורלית של אסתר למלך אחשורוש, נכנס המן לבקש מהמלך לתלות את מרדכי. ישנם מספר הבדלים בין כניסתה של אסתר לכניסתו של המן:

א. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ואילו המן עומד בחצר בית המלך החיצונית.

ב. אסתר באה לבקש מהמלך ולהתחנן לו, המן בא לאמר למלך לתלות את מרדכי.

ג. כאשר אסתר נכנסת היא תלויה לגמרי בחסדיו של המלך ומחכה שיושיט לה את שרביט הזהב, ואילו כאשר המן נכנס המלך הוא זה שפונה אל החצר החוצה ושואל מי בחצר.

כאשר המן מגיע לארמון ישנה התרחשות מאד גדולה, הוא נכנס ומיד כולם משתחווים לו, הוא כל הזמן משדר שהוא מרכז העניינים. המשרתים מכירים אותו והמלך מגדל אותו, בעצם הכל סובב סביבו. כאשר המן נכנס לארמון ישנה התרחשות גדולה כל כך, עד שהמלך פונה אל מקום שמחוץ לו כדי להיות בעניינים. המן כל כך מרגיש במרכז עד שכאשר הוא נכנס אל המלך, הוא לא מבקש מהמלך - הוא בא 'לאמר למלך' - מבחינתו הוא זה שמצווה על המלך. עד עכשיו ראינו שהמלך אחשורוש תענוגו מעצמו, ולפתע

אל שווה. רוממות זו גורמת לכל מי שנמצא בארמון להשתמש במידת החנופה, כדאי להחניף למלך כדי להתקדם. כאשר אדם מתחנף למלך הוא מחמיא למלך כדי לקדם את עצמו, ובעצם הוא רוצה את טובתו האישית. לדוגמה, כאשר המן מבקש מהמלך להשמיד את היהודים הוא אומר למלך 'את דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שווה להניחם', הוא מחניף למלך כדי לקדם את מטרותיו.

כיוון שהגזרה נחתמה על ידי חנופה, כלומר שהיא נחתמה לטובת המלך, כל מי שמתנגד לגזרה בעצם מתנגד למלך. ממילא כל הנמצאים בארמון המלוכה דואגים להיות בעד הגזרה כדי שלא יינטל מעמדם.

אסתר לעומת זאת מתנגדת לגזרה ואף אינה רוצה להחניף למלך, היא רוצה לשאת חן בעיניו. כדי שבקשתו של אדם תמצא חן בעיני המתבקש, על המבקש להסכים להיות תלוי באמת בחסדיו. כאשר מי שמבקשים ממנו מרגיש שיש מישהו שבאמת זקוק לו, המבקש נושא חן בעיניו ועושה לו חשק להיענות לו. כאשר אסתר מבקשת מהמלך היא באה להתחנן לפניו, לגלות את כל התלות והנזקקות שלה בו. כאשר אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב, היא תלויה לגמרי בחסדי המלך. כך היא נכנסת באמת לפנימיות המלך, נושאת חן בעיניו והוא באמת מושיט לה את שרביט הזהב.

כאשר אסתר נכנסת אל המלך היא מסתירה את בקשתה. אסתר מרגישה שכל באי הארמון מתנגדים למעשיה, כולם מחניפים למלך וממילא הם חייבים להיות בעד הגזרה לכן אינה רוצה לחשוף בפניהם את בקשתה.

מיד לאחר שהמן מרכיב את מרדכי ברחוב העיר, מרדכי חוזר לשער המלך כמו שישב קודם. כנראה מרדכי מבין שאם המן מרכיב אותו כך ברחוב העיר, מן הסתם הייתה איזו התרחשות בארמון המלך. אך מרדכי כלל לא מייחס חשיבות לגדולה שלו, מרדכי מיד חוזר לשער המלך כי כל מה שמעניין אותו מהו דבר המלך.

כמו שנכתב, המן בא לאמור למלך, מבחינת המן המלך צריך להקשיב לדבריו. מרדכי ואסתר לא רוצים להכריח את המלך או לשכנע אותו, הם רוצים שיבחר בהם מרצונו. מרדכי אמנם צועק, אבל הוא עושה זאת מחוץ לשער המלך, הוא לא רוצה לשנות או להכריח את המלך. אסתר נכנסת לחצר

בית המלך הפנימית למקום הכי פנימי, היא בוכה ומתחננת, אך היא כלל לא רוצה להכריח את המלך.

**כאשר מי שמבקשים ממנו מרגיש
שיש מישהו שבאמת זקוק לו,
המבקש נושא חן בעיניו
ועושה לו חשק להיענות לו**

למעשה קורה משהו מעניין, דווקא אסתר שכל הזמן דואגת רק למלך בעצמו, מצליחה להוציא את המלך מעצמו להיענות לבקשה של מישהו מחוץ לו. אסתר מצליחה לגרום למלך להרגיש שמה שמחוץ לו לא באמת חיצוני לו אלא חלק ממנו, ולכן הוא נענה לבקשתה. המן לעומתה, מתחרה עם המלך ומנסה למשוך את המלך להכיר במציאות חיצונית לו, אך בפועל הוא גורם לו להתבצר בתוך תענוגו העצמי. לבסוף כאשר המלך מרגיש שהמן הוא זה שמושך אותו, ולא הוא זה שמגדל את המן - הוא מתמלא חמה ותולה אותו על העץ...

אנו רואים שהוא מתעניין בהתרחשות חיצונית לו. בשלב זה המלך שם לב שהמן שם את עצמו במרכז העניינים, והוא צריך להחליט כיצד הוא מגיב להמן.

אשר המלך הפץ ביקרו

מיד כאשר המן נכנס לארמון, שואל אותו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ננסה לשים לב מה הרקע לשאלה מבחינת המן. כל עבדי המלך כורעים ומשתחוים להמן, אתמול אסתר הזמינה את המן לסעודה, היום המלך שואל מי בחצר ומיד כשאומרים למלך שהמן בא המלך קורא לו להיכנס. המן כבר משוכנע שכל המציאות סובבת סביבו. כאשר

המלך שואל אותו מה לעשות, המן חושב 'למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני'. תשובתו של המן רק

מעצימה את אותה עמדה, 'יביאו לבוש מלכות וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כתר מלכות בראשו', הוא צריך להיות המלך וכל המציאות תסתובב סביבו.

תגובתו של המלך היא: 'מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דיברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך'. המלך מכריע שהוא רוצה לעשות יקר דווקא למי שבוחר במלך ושם אותו במרכז, לאותו אחד שגם כאשר הוא מציל את המלך לא נעשה עמו דבר. את המן שחושב שכל המציאות סובבת סביבו, המלך נהנה דווקא להשפיל. המן צריך לשים לב שהוא זה שמסתובב סביב המלך ולא המלך סביבו...

לבקוע את כל המסכות

כדי להסביר את מה שביארנו עד כה בעבודת ה', נעיין בדברי רש"י על הפסוק ואתחנן אל ה':

וְאֶתְחַנֵּן - אֵין חֲנוּן בְּכֹל מְקוֹם אֱלֹא לְשׁוֹן מִתְּנַת חֲנָם. אַף עַל פִּי שֵׁישׁ לָהֶם לְצַדִּיקִים לְתִלּוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מִבְּקָשִׁים מֵאֵת הַמְּקוֹם אֱלֹא מִתְּנַת חֲנָם.

כאשר משה רבנו רוצה להיכנס לארץ הוא מבקש מהקב"ה מתנת חנים. לכאורה מתבקש שלאחר שירות של כל כך הרבה שנים, משה רבנו יתבע מהקב"ה את המגיע לו. אך צדיקים מבקשים מהקב"ה מתנת חנים כי הם לא רוצים להכריח, הם רוצים שהקשר בינם לבין ה' יהיה לגמרי בחירי.

מרדכי ואסתר מלמדים אותנו כיצד עלינו לפנות לה', מצד אחד אם אנחנו 'צועקים' על ה' אז אין לבוא בשער המלך, כלומר זה

טוב וחשוב לצעוק את מה שכואב לנו, אבל לא לדרוש בצורה שכביכול מכריחה את ה'. מצד שני עלינו לנסות להגיע למקום בו אנו מוסרים את כל האישיות שלנו לה', ממש מוסרים את הנפש כדי להיות תלויים בו, ושם לבקש ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

כמו שנכתב בסיפור המגילה, בית המלוכה מונע מהאדם להגיע אל המלך. כך כביכול גם בקשר עם ה' שברא עולם עם מלא מחיצות והסתרים, הגורמים לנו להרגיש שכמעט בלתי אפשרי להיכנס אל המלך. כדי שנצליח להיכנס

לחצר בית המלך הפנימית, עלינו לדלג על כל המסכים וההסתרים, ודווקא שם לבכות ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

לעומת מרדכי ואסתר המן בא אל חצר בית המלך החיצונה, וגורם למלך לשאול מי בחצר. את ההמן שבתוכנו אפשר לדמות ליהודי שמתפלל ודורש מה' שיענה לו בזכות מעשיו הטובים, בעצם הוא רוצה להכריח את המלך להיענות לו. לפעמים אנו חושבים שמגיע לנו בזכות שהתפללנו כמו שצריך, או בזכות מעשים טובים שעשינו. מחשבות אלו בעצם אומרות שהכל סובב סביבנו, וה' הוא זה שצריך למלא את בקשתנו. אנחנו באים לאמור למלך לתלות את מרדכי שבתוכנו כביכול. להרוג את מרדכי פירושו למחוק מהאישיות שלנו את הרצון שכל

המציאות שלנו תתנהל אך ורק סביב הקב"ה.

כאשר אנו תולים את הבקשה שלנו לגמרי ברצון ובבחירה של ה', אנו מוכיחים

שיותר ממה שחשוב לנו החיים והצרכים שלנו, חשוב לנו הקשר עם ה'. כלומר, המציאות הכי פנימית שלנו זה שאנו רוצים להיות חלק מה'. כאשר אנו מבטאים טוב שכל כולנו זה רק להיות חלק מה', כאשר ה' נענה לנו הוא לא נענה למישהו נפרד ממנו שמתחרה איתו, אלא הוא נענה למישהו שלגמרי חלק ממנו.

שנזכה להרגיש שחשוב לנו הקשר עם ה' יותר משחשוב לנו הצרכים שלנו.

המן כל כך מרגיש במרכז עד שכאשר הוא נכנס אל המלך, הוא לא מבקש מהמלך - הוא בא 'לאמר למלך' - מבחינתו הוא זה שמצווה על המלך

המלכה עימי בבית? כזו חוצפה ועוד בפני המלך? ומיד "ופני המן חפו". באותו יום המלך נותן לאסתר את בית המן, ומרדכי מקבל את טבעת המלך וחמת המלך שככה. לכאורה מבחינת המלך כאן נגמר הסיפור, המן גזר על היהודים, המן סיבב סביבו את המציאות, כעת הוא תלוי על העץ - הכל בסדר. אך עדיין לא מובן מה קורה עם בקשתה של אסתר? אסתר ביקשה שיתנו לה את נפשה בשאלתה ואת עמה בבקשתה, והמלך מתעלם...

לאחר מספר פסוקים מתארת המגילה כיצד שוב אסתר מתחננת לפני המלך, וגם אז המלך לא חוזר בו מגזרתו של המן. המלך עונה לאסתר ולמרדכי שאת המן הוא הרג, את ביתו הוא נתן לאסתר ואם אתם רוצים תכתבו על היהודים כטוב בעיניכם. כלומר המלך אומר למרדכי ואסתר, אמנם בחרתי לגדל אתכם כי אתם אומרים שאני המרכז, אבל אני עושה זאת כי אני נהנה מכם לא בגלל שאני דואג לכם. את גזירת המן אחשוורוש לא רוצה לבטל, כי כל דבר שהוא הלך עליו ונהנה ממנו מאד יקר בעיניו.

כעת מרדכי ואסתר יכולים לכתוב על היהודים כרצונם, כך שהם יוכלו להגן על עצמם ולעשות באויביהם כרצונם. כאשר מרדכי ואסתר שולחים אגרות שמותר ליהודים להיקהל על נפשם, הם חותמים עליהם בטבעת המלך. כלומר גם כאשר היהודים מגנים על עצמם בציווי מרדכי, הם עושים זאת בשם המלך אחשוורוש ולא בשם עצמם.

שעשועי המלך בעצמותו

כבר בתחילת הדו שיח בין אסתר לאחשוורוש אנו רואים שהמלך שואל על מי שגזר את הגזרה - מי הוא זה ואיזה הוא. כלומר, המלך

פרק ו' - אסתר ואחשוורוש

לאחר שהמלך אחשוורוש אומר לתלות את המן, אסתר שבה ומתחננת לפניו שיבטל את הגזרה של המן. המלך לא מוכן לבטל את הגזרה, אך הוא נותן לאסתר את שרביט הזהב. מה כל כך יקר לאחשוורוש בגזרתו של המן? האם גם הקב"ה נהנה מזה שיש רע בעולם?

בפרק הקודם עסקנו בביאור טעותו של המן, ובהסבר מדוע המלך לבסוף כועס עליו. הסברנו שהמלך מרגיש שהמן מתחיל לסובב את כל המציאות סביבו ולכן המלך בוחר להשפיל אותו. בפרק שלפנינו נראה את הידו שיח' המעניין בין אסתר לבין אחשוורוש המביא לבסוף לתליית המן ולמהפך הגדול שקורה במגילה.

איש צר ואויב

במשתה השני שעשתה אסתר, שואל המלך את אסתר מה שאלתה, ואסתר עונה לו - תינתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי. בתגובה אומר המלך מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן?! ואסתר עונה: איש צר ואויב המן הרע הזה.

בתגובה לדברי אסתר המלך קם בחמתו ממשתה היין, וכאשר הוא חוזר הוא רואה את המן נופל על המיטה שאסתר עליה. כאשר המלך רואה זאת הוא שואל הגם לכבוש את

המלך נותן לאסתר להנהיג את המציאות. כלומר קרו כאן שלושה שלבים, א. המלך לא התייחס לבקשת אסתר. ב. אסתר מתחננת לפני המלך. ג. המלך נותן לה לנהל את המציאות. לאחר שאסתר מבקשת שוב להציל את היהודים, שוב המלך אומר שהוא לא מוכן לבטל את גזרתו של המן, אך הם יכולים לפעול במציאות כרצונם.

המלך מבין שהגזרה של המן גורמת לאסתר להיות תלויה בו לגמרי, בזכותה היא נופלת לפניו, בוכה ומתחננת. על התלות של אסתר המלך לא מוכן לוותר, לכן הוא לא מוכן לבטל את הגזרה. המלך מבין דבר נוסף, בגלל שאסתר דואגת לשלום היהודים, הגזרה תגרום לה לפעול במציאות בצורה מאוד תקיפה, לכן הוא נותן לה את שרביט הזהב. כמובן שפעולותיה של אסתר לא יהיו בצורה נפרדת מהמלך, אלא מתוך התלות והתחנונים שלה אליו, ממילא אחשורוש נהנה מכך שהכוח שלו מתפשט חזק במציאות על ידי מישהו אחר. פעולות אלו הם האיגרות שמרדכי ואסתר שולחים מיד לאחר אותו מעמד, מותר ליהודים להיקהל ולעמוד על נפשם ולעשות באויביהם כרצונם. האיגרת כמובן חתומה בטבעת המלך, שנהנה לראות איזה עוצמות יש למרדכי ואסתר דווקא מתוך הביטול שלהם אליו. כלומר המלך לא מוכן לוותר על גזרתו של המן משתי סיבות: א. כך הוא מרוויח את התחנונים והתלות של אסתר. ב. הוא מרוויח את פעולותיהם של מרדכי ואסתר במציאות שפועלים דווקא בשמו.

יוצר אור ובורא רע

כפי שהתבאר בפרקים הקודמים, ה'המן' שבתוכנו זה אותו חלק שרוצה שכל המציאות

מעוניין לדעת מי מנהל פה את העניינים. כפי שהתבאר בפרקים הקודמים, המלך בעצמו לא רצה דווקא שיהרגו את היהודים, הוא רצה שיכתב לאבדם - שיהיו כפופים לו - אך הוא לא רצה להשמיד להרוג ולאבד. בפועל לא איכפת למלך אם היהודים יהרגו, הוא מתעניין אך ורק במה שקורה בתוכו. אחשורוש בחר לגדל את מי שטוען שהמציאות סובבת סביב המלך ולהשפיל את מי שטוען שהמציאות סובבת סביבו. לכן אחשורוש הרג את המן, אך אין קשר למה שבפועל יקרה עם היהודים. חשוב לאחשורוש לשדר שהוא לא מחוייב למרדכי ואסתר, כמו שהוא בחר לגדל את מי שמתמסר אליו, הוא יכול לבחור לגדל את מי שמקנא בו. אחשורוש לא תלוי בהם וממילא לא מחוייב אליהם.

והיפול לפני רגליו

לאחר שבית המן ניתן לאסתר ולמרדכי, המגילה מתארת לראשונה שאסתר מתחננת אל המלך. 'ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך, ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי'. מאז שאסתר נכנסה לחצר בית המלך הפנימית, היא דיברה אל המלך כבר שלוש פעמים אך עוד לא ראינו שהיא נופלת לפניו, בוכה ומתחננת.

כעת אנו יכולים להבין מדוע המלך אחשורוש בוחר שלא להתייחס לבקשתה של אסתר לגבי גזירתו של המן, הוא פשוט חיכה לרגע בו אסתר תיפול תבכה ותתחנן לפניו. בתגובה לתחנונה של אסתר המלך מושיט לה את שרביט הזהב. אדמו"ר הזקן מסביר שכאשר הוא מושיט לה את שרביט הזהב הוא בעצם נותן לה אותו. שרביט הזהב מסמלת את ההנהגה של המלך את המציאות, כלומר

הפעילות הגדולה שלנו בתוך המציאות. כדי לא להתנתק מה' לאחר שאנו מרגישים לגמרי בידיים שלו, אנו צריכים גם לחשוב מה ה' רוצה וגם להתאמץ מאוד כדי לקיים זאת. כאשר אנו כל הזמן פועלים במציאות בשמו של הקב"ה אנחנו מגלים את מלכותו בעולם. לכן כאשר הנשמה מתחננת לפני ה', הוא נותן לה את שרביט הזהב - את היכולת להגיד מה ה' רוצה, ודרך רצון זה להשפיע על המציאות.

בזכות הרע אנו מגלים את התלות שלנו בה', ובזכות התלות בה' אנו מקבלים את

אסתר ביקשה שיתנו לה את נפשה בשאלתה ואת עמה בבקשתה, והמלך מתעלם...

השרביט להנהיג את המציאות מכוחו. הנהגה זו צריכה להיות בתוקף לעמוד להיקהל על נפשנו, להילחם עם הרע ולגלות את ה' בעולם.

כאשר ה' מבער את הרע, הוא בעצם אומר שלא יהיה את מי שלא רוצה שיהיה ליהודים קשר אתו. אך כאשר ה' אומר שהוא שמח שהרע היה קיים, הוא שמח כי הרע גורם לנו לגלות את התלות בו ולפעול מכוחו במציאות וכך לגלות את מלכותו. על ידי הפעולה המתמדת והמאמץ שלנו לחשוף את הקשר עם ה', אנו מבטאים עד כמה אנו שמחים בקיום שלנו כאשר אנו קשורים לה'. ככל שאנו יותר מתאמצים על הקשר אתו, כך אנו מוכיחים שאנו שמחים להיות חלק ממנו. כאשר ה' אומר שהוא לא רוצה את הרע, הוא מבטא כמה הוא רוצה אותנו. כאשר הוא אומר שהוא שמח שהיה רע, הוא אומר שהוא רוצה שגם אנחנו נרצה אותנו כחלק ממנו. כך גם נשמח במציאות שלנו כקשורים אליו, וגם יהיה יותר גילוי והתפשטות שלו בתוך העולם.

שנזכה לראות עד כמה כל הקיום שלנו הוא רק התפשטות של ה' בתוך המציאות.

תסתובב רק סביבו. כמו כן התבאר שמרדכי צועק אך לא בתוך שער המלך, כדי לא להכריח אותנו, ואילו אסתר הולכת להתחנן לפני המלך ולהגיד לו שהיא לגמרי תלויה בו.

הקב"ה בוחר להתעניין דווקא בצדיקים, אלו שבחרים להגיד שכל המציאות חלק מה'. לכן ה' רוצה להרוג את המן, כי הוא בוחר שלא להתעניין במי ששם את עצמו במרכז. כאשר אסתר-הנשמה אומרת שיש מישהו

שרוצה לנתק את היהודי מה', הוא שואל מי הוא זה ואיזהו שחושב שכל המציאות מסתובבת

סביבו. בשלב זה הקב"ה לא אומר לנו שאנחנו לא נאבד, אנחנו צריכים לפול לפניו להתחנן ולבקש מלפניו שיהיה לנו קשר אמיתי איתו.

כשם שאחשורוש לא מתחרט על גזרת המן, כך הקב"ה לא מתחרט על בריאתו של הרע. להיפך ה' שמח בקיומו של הרע כי הוא גורם לנו להרגיש כמה אנו תלויים בה'.

כפי שנכתב המלך הורג את המן כי הוא מכריע שהוא בוחר בצדיקים. את גזרת המן המלך לא מבטל כי הוא נהנה מכך שקיומו של הרע דוחף אותנו להילחם. הרע שבתוכנו טוען שאת כל הקשר עם ה' אנו ממציאים, וכאשר מרדכי-היהודי שומע את טענתו הוא צועק, כי לא יכול להיות שלא אהיה יותר קשור לה'. וכאשר אסתר-הנשמה שומעת את טענתו של המן, היא הולכת אל ה' ומתחננת לפניו שיגיד שיש לו קשר אמיתי איתה בעולם הזה, כך אנו מרגישים שאנו לגמרי תלויים בהיענות של ה' לקשר איתנו.

חוץ מהתלות המוחלטת שלנו בה' אותה הוא מרוויח מקיומו של הרע, ה' מרוויח גם את

מצוות פורים בעבודת ה'

ארבע המצוות - כנגד שם הוי'

בספר סוד ה' ליראיו, מקביל מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א את ארבע מצוות פורים לארבע אותיות שם הוי' ב"ה. במאמר זה ננסה למצוא את מקומם והשפעתם של ארבע מצוות אלו על הנפש ועל עבודת ה' על פי הקבלה זו.

- י מקרא מגילה
- ה משתה ושמחה
- ו משלוח מנות
- ה מתנות לאביונים

הקבלה זו פשוטה על פי המושגים המקובלים בחסידות: י' - חכמה, היא התורה. מקרא מגילה היא התורה שבכתב של מצוות הפורים.

ה' עילאה - הבינה, שפנימיותה היא השמחה, מקבילה כמובן למשתה ושמחה.

ו' - המידות, שראשיתן מידת החסד, האהבה. משלוח מנות נועד להרבות אהבה ואחווה.

ה' תתאה - המלכות, המקבל. כאן מתחדש שעיקר עניינה של מצוות מתנות לאביונים היא מצד האביון, המקבל, ולא מצד הנותן (כפי שיתבאר בהמשך).

דמויות המגילה בנפש

כדי להסביר את עניינם של מצוות הפורים ואת המשמעות שלהם בנפש האדם ובעבודת ה', נקדים להסביר את משמעותם של דמויות המגילה בתוך נפש האדם ובעבודתו.

אהשוורוש - תאוות

אחשוורוש כולו תאוות. לא מעניין אותו שום דבר, חוץ מאשר התאוות שלו. הוא שקוע בכמה סוגים של תאוות, ומנהל את כל העולם על פי הגחמות ההזויות שלו, רק בגלל שככה בא לו. בניגוד לנבוכדנצר, אחשוורוש לא מתעסק עם מוזיקה, ועם דברים אסתטיים, אצלו העיקר זה האוכל... (וראה הרחבה על כך בפרק הראשון במאמר על סיפור המגילה בחוברת זו) נראה שיותר מכל דמות אחרת, אחשוורוש מגלם את הנפש הבהמית במלוא עוצמתה.

אסתר - אהבה מסותרת

אסתר נמצאת בתוך הארמון של אחשוורוש, בתוך כל החושך והזוהמה, אבל היא זוכרת תמיד לאן היא שייכת. יש בתוכה אהבה ומחויבות מסותרת למרדכי, שלא מתגלה בפועל בזמן שהותה בארמון, עד שהיא נדרשת למסירות נפש. האהבה המסותרת של אסתר, גם כשהיא בתוך

תקופתה של אסתר היא תקופה של חושך, אין בית מקדש, נבואה ומלכות, עם ישראל הולך ומתבולל - אבל ברגע של מסירות נפש מתגלה כוחה של האהבה המסותרת

החושך של הארמון, באה לידי ביטוי בפסוק: "ואת מאמר מרדכי אסתר עושה, כאשר הייתה באמנה אתו". בכללי, תקופתה של אסתר היא תקופה של חושך, אין בית מקדש, נבואה ומלכות, עם ישראל הולך ומתבולל - אבל ברגע של מסירות נפש מתגלה כוחה של האהבה המסותרת.

מרדכי - המתמודד

מרדכי מתעקש לעמוד בניסיון, להתמודד. הוא לא הורג את אחשוורוש (התאוות), והוא אף מגן עליו ומכבד אותו. אבל המקום שלו ברור לו, הוא לא משתנה בגלל התאוות של אחשוורוש, ולא מתבלבל מהם - הוא מתמודד איתם.

המן - הרצון להיות

המן מלגלג על התאוות של אחשוורוש. נראה לו שמרוב התאוות הוא שכח את הנקודה העיקרית. המן רוצה לחיות, שהאני שלו יחיה. שהוא יצליח להגיד על החיים שלו שזה הוא. הוא עדין יותר, ואסתטי, הוא יועץ וחכם, אבל הוא נוגע בנקודה רעה פנימית הרבה יותר. שעצם החיים שלי לא יהיו תלויים במישהו אחר - שהם יהיו שלי. המן מגלם את התחושה בנפש שאני רוצה להרגיש את עצמי, את עצם זה שהחיים שלי שייכים לי, והם מנותקים מהי ולא מגיעים ממנו.

"אכתי עבדי אהשוורוש אנן"

אחרי שהבנו את משמעותן של דמויות המגילה, נוכל להבין יותר את מצוות פורים. הגמרא במגילה (יד.) מסבירה שאחת הסיבות שלא אומרים הלל בפורים היא ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן", אנו עדיין עבדיו של אחשוורוש. נכון, יש לנו אהבה מסותרת, והיא יכולה לבוא לידי גילוי בזמני מסירות נפש. יש

חי באותם ימים לא היה רואה שינוי גדול בין מה שיש לפני עליית המון, לבין מה שיש אחר נפילתו. היהודים חיו בנחת בין כל העמים, והם המשיכו לחיות ככה גם לאחר מכן. בינתיים בתוך הארמון הייתה 'הוא אמינא' להרוג את כולם, ולבסוף (תוך ימים ספורים) זה התבטל. מעשה המגילה נראה יותר כמו סיפור, ולא כמו התרחשות מציאותית.

כך ה' מתייחס למציאות, הכל זה רק סיפור שלו, לא מציאות ממשית וחזקה שיש לה תוקף בפני עצמה. מצוות מקרא מגילה מלמדת אותנו להסתכל ככה על המציאות. הכל זה רק סיפור שה' מספר כדי שאוכל להתעצם עם עצמי, ולגעת בדברים החשובים באמת. לא להתבלבל ולחשוב שהכל מציאות ממשית.

קריאה כזאת של העולם והחיים, היא ההלל הגדול לה', לשים לב שהכל זה רק סיפור שלו, למרות שנראה

שאנחנו עבדי אחשוורוש, והוא זה ששולט במציאות.

משתה ושמהה - להיכנס פנימה

זאת התבוננות ששייכת לספירת החכמה, ולאות י' של שם הוי'. אבל לא תמיד אנחנו מצליחים להגיע למקום הזה, שרואים את העולם כמו סיפור של ה', ולא מציאות ממשית. לשם כך מגיעה מצוות משתה ושמהה. במשתה, למרות שהאנשים לא מחוברים אחד לשני, ולכל אחד יש את המציאות שלו - הם

לנו את היכולת להתמודד עם התאוות, ואנחנו מוחים על התחושה שהחיים שלנו שייכים לנו, ומנותקים מה'. אבל בסופו של דבר אנחנו עבדים של התאוות, הם אלה ששולטים, והם הדומיננטיים בחיינו. בסוף, סביבם אנחנו מסתובבים כל היום...

המצוות של פורים באות להתמודד עם הקביעה הזאת, עם התחושה שלא משנה כמה נעבוד ונתאמץ - תמיד נימשך אחרי התאוות.

קריאת המגילה - "קריאתה זו הלילא"

הסבר נוסף בגמרא לכך שלא אומרים הלל בפורים הוא שאין צורך לומר הלל, מאחר ש"קריאתה זו הלילא", קריאת המגילה היא ההלל של פורים.

הסבר זה הפוך לגמרי מההסבר הקודם, שמאחר שאנו עבדי אחשוורוש לא שייך לומר הלל. וגם אם

בסוף נחליט שכן ראוי לומר הלל, המגילה לכאורה לא מתאימה לתפקיד. שם ה' לא מוזכר שם בכלל, כך שההלל הוא לא לה', אולי לאחשוורוש...

אחרי שהקבלנו את קריאת המגילה לאות י' של שם הוי', המבטאת את התורה והחכמה, נוכל להבין יותר. בדיוק כמו התורה, המגילה מגלה לנו את נקודת המבט של הקב"ה על המציאות. המגילה מלאה התרחשויות דרמטיות, אבל כמעט כולם לא נראות כלל במציאות. מי שהיה

כך ה' מתייחס למציאות,
הכל זה רק סיפור שלו,
לא מציאות ממשית וחזקה
שיש לה תוקף בפני עצמה

המקבלת, המצווה מלמדת אותנו בעיקר על האביון, המקבל, ולא על הנותן. וכשנחפש הדים למצווה בנפשנו, נחפש בתוכנו דווקא את האביון, ולא את הנותן.

עני קרוי על שם ההיענות של הנותנים לו. הוא מבקש, ומלא בציפיה לקבל. הוא שם לב שיש מישהו מולו שנותן לו, ולכן הוא יבקש בעדינות, ויגיד יפה תודה. אבל האביון נתון בתאבון שלו (אבה משמעותו רצה), ובכלל לא בנותן שעומד מולו. הוא יצעק כדי לקבל, ויצעק אם הוא לא יקבל, או לא יקבל מספיק. אבל האמת, שגם האביון יודע שיש מי שייתן לו. אם הוא היה חושב שאף אחד לא ייתן לו - הוא פשוט היה יושב בדכאון. הוא מאמין שלמרות שלא מגיע לו, ולמרות שהוא ממש לא מבקש יפה - מישהו ייתן. הוא יודע שהנתינה של האנשים לא תלויה בשאלה אם זה משתלם או כיף להם, כי ממש לא כיף לתת לו - הם נותנים כי הנתינה, האהבה והחיבור שלהם פנימיים אצלם, ולא תלויים בשום דבר חיצוני.

כשאדם נותן משלוח מנות הוא מקבל בחזרה חיוך, אם לא משלוח מנות גדול יותר. אבל כשהוא נתון מתנות לאביונים הוא מקבל פרצוף חמוץ. אבל האביון יודע שלמרות הפרצוף החמוץ שלו הוא יקבל.

הה' התאהב, המקבלת, מלמדת אותנו שגם כשנראה לי שהעולם כל-כך רחוק מה', שהכל מנותק וחשוך, שאין לה' שום סיבה להיות קשור אלי, שזה לא משתלם לא בכלל, כי אני אביון גמור - ה' חזק הרבה יותר מכל האביונות שלי.

מתאספים ביחד, ושוברים את כל המחיצות. מתחילים מבחוץ, ממקום חשוך, נפרד ובודד ומתקרבים פנימה. בסוף מוצאים את המקום שבו מרגישים ביחד.

ה' עילאה, מקבילה לספירת הבינה. כאן כבר לא נמצאים בפנים, לא מסתכלים על העולם מנקודת המבט של ה', אלא מרגישים שהוא ממשי. אבל מתעלמים ממה שקורה בחוץ, מתבוננים פנימה ומוצאים את הנקודה שבה מצליחים להתחבר לה', מצליחים להרגיש בפנים.

משלוח מנות - לאהוב את הנפרד

אבל האמת, שלא תמיד מצליחים לשבור את המחיצות. יש אנשים שלא מזמינים לסעודה, שהתחושה היא שקשה להפתח אליהם בסעודה ובמשתה. זאת כבר כבדות יותר גדולה, כאן החושך ממשי יותר. אבל אנחנו רוצים לפרוץ גם את המחסום הזה, להאיר להם פנים ולגלות להם את האהבה שלנו. לומר להם, שלמרות שאנחנו מרגישים רחוקים, בפנים יש לנו אהבה, אנחנו רוצים להרגיש קרובים.

הו' של שם הוי', מקבילה למידות, שראשיתן החסד, האהבה. גם כשמרגישים מאוד בחוץ, כבדות גדולה שאי אפשר לפרק בהתבוננות פנימה והתעלמות מהמציאות החיצונית המסתירה - בפנים יש אהבה גדולה לה', ורצון אמיתי להיות מחוברים.

מתנות לאביונים

כפי שנכתב למעלה, על פי ההקבלה של מצוות מתנות לאביונים לה' תתאה, המלכות-

שער הכוונות - דרושי הג פורים

ה' יתברך חפץ מאוד בקשר איתנו, עם ישראל. הקשר בינינו הוא קשר חי, מלא תנועה, שתמיד הולך ומעמיק.

כל חג הוא קומה חדשה בקשר שלנו עם ה', כל יום טוב שאנו מציינים מגלה ממד פנימי שעד כה לא נחשף.

האר"י הקדוש, בשער הכוונות, מלמד אותנו כיצד נראה החג מנקודת המבט של ה', ככזה שבא לחדש את הקשר בינינו כפי שעוד לא היה.

ועתה נבוא אל ביאור ענין ימי פורים והמגילה והמרדכי ומעות מגבת פורים והמשתה והשמחה?²

הקשר עם ה' בזמן הגלות

הנה נתבאר אצלנו בדרושי נוקביה דז"א ובענין מיעוט הירח, כי בכל זמן של הגלות עומדים זו"ן [=ז"א - ונוקביה] אב"א [=אחור- באחור] כל ימי החול לולי בשעות התפלה ובשבתות וכיוצא בזה כמו שנתבאר שם.

החל מחורבן הבית הקשר שלנו עם ה' נכנס למשבר, והפסקנו להסתכל אחד על השני. בלשון האר"י היחס בינינו נקרא 'אחור באחור'. במקום להאיר פנים, פנינו מוסבות אחורה, וכל אחד סוחב לכיוון שלו. אנחנו שקועים בעצמנו, בגשמיות, ורוצים שה' ייתן

2. [במסגרת מצומצמת זו, נלמד רק את תחילת דרושי פורים, המדברים על עניין ימי פורים ועל מרדכי, ולא על המצוות המעשיות].

האבא יסתכל על בנו כאל אדם שעומד בפני עצמו, הם יוכלו להגיע לקשר פנימי.

כך נהג ה' עימנו, זוהי ה'דורמיטא'. ה' כביכול הולך לישון, ומפסיק לסחוב אותנו. ה' משדר לנו שעצם הקיום שלנו חשוב לו הרבה יותר מהצורה שבה אנו מתייחסים אליו. ה' מעלים את עצמו, והוא כבר לא 'נלחץ' מהשטויות שאנחנו עושים.

אכן בתוך

ההיעלמות הזו טמון אמון עמוק. רבי נחמן אומר ששינה היא בחינת אמונה, אדם מצליח להירדם רק כאשר הוא מאמין ש'הכל יהיה בסדר'... ה' הלך לישון כי הוא מספיק מאמין שאנחנו נתעניין בו מצד עצמנו.

סוד הצרה העצומה שהיתה אז לישראל

ולזהו כי ענין מרדכי ואסתר היה בסוף השבעים שנה של גלות בבל כנודע, לכן אז כבר בימיהם התחיל ענין תיקון ז"ן כדי לחזור אפין באפין ויגאלו ישראל, וענין התחלה זו היא ענין הדורמיטא שנעשה אז בימיהם.

ז"ס [=זוה-סוד] הצרה העצומה שהיתה אז לישראל אשר עליו נאמר "והנה אימה חשיכה גדולה כו" ו"ארו"ל "חשכה" זו גלות מדי שהחשיך עיניהם של ישראל, וענינו הוא לפי שאז היה ז"א בסוד הדורמיטא.

כשמתרחשת הדורמיטא עם ישראל מרגיש שכבר אין לו שום קשר עם ה'. זהו, ה' נעלם, ואין כבר מה לעשות איתו. מלכות אחשורוש היא ביטוי למקום בו אנו נמצאים בקשר עם

לכך גושפנקא וירצה את העולם הזה שבו אנו מעוניינים. ואמנם גם הוא מתכנס לתוך עצמו, לא מאיר את אורו, ודורש ממנו להתאים עצמו אליו.

בעיתים מיוחדים מתנוצץ האמון בקשר אף בזמן הגלות. בתפילה אנחנו פונים אל ה' ושמחים בכך שאנו תלויים בו, וה' מצידו מתרכז בתפילה שלנו ומתעניין באמת

במילים שיוצאות מפינו. גם שבת היא הארה כזו, זמן מיוחד בו אנו מרגישים בני בית בהיכל המלך, ומתגלה היחוד בינינו. ועם כל זה, את השגרה האפורה הזו חייבים לשנות, הקשר מצפה להתחדשות, כדי שנחזור להיות פנים בפנים.

"למה תישן ה'"

והנה כאשר רוצים לחזור פכ"פ [=פנים בפנים] צריך שתקדים בחינת הפלת הדורמיטא [=תדרמה] על ז"א, כדי שתיעשה הנסירה ותוכל לחזור עמו אפין באפין כנוכר בדרושי ר"ה.

שניים שמרגישים שהקשר ביניהם מאולץ, והם רוצים להפוך אותו לבחירי, אין להם דרך אחרת כי אם לעבור דרך פירוד. עליהם לשחרר לגמרי, ולשדר כל אחד לשני שהקיום שלו מצד עצמו חשוב לו הרבה יותר מאשר היחס ביניהם בפועל. אבא של ילד בגיל ההתבגרות, שרוצה קשר פנים בפנים עם הבן שלו, לא יוכל להגיע לכך אם הוא ימשיך להתייחס אל הבן כתלוי וקשור באביו. רק אם

עם ישראל נרחיב יותר בעזרת ה' בהמשך, וכעת נתעכב רק על הויכוח שהיה להמן עם אחשורוש.

מה אחשורוש רצה? ליהנות, וכמה שיותר. הוא לא חיפש הצדקה להליכה שלו אחרי התאוות, ולא הפריע לו שיש אנשים שמנהלים אורח חיים ששונה ממנו בתכלית. בניגוד אליו, המן לא יכול היה לסבול זאת. המן יכול ליהנות מהעולם הזה רק בתנאי שאין שום אפשרות אחרת, רק אם אין עוד יהודים בעולם. למי המן דומה? לאותו אחד שמרגיש שכדי להיות מאושר הוא חייב שאף אחד בסביבתו לא יהיה מאושר כמוהו. לעומתו אחשורוש כל כך נתון בהנאה שלו, שבכלל לא אכפת לו שגם אנשים אחרים נהנים.

בסוף המן שכנע את אחשורוש, כי הוא הצליח להוכיח לו שהיהודים נהנים אפילו יותר ממנו. "ואת דתי המלך אינם עושים" - דמפקי לכולא שתא בשבת היום פסח היום". המן אמר לאחשורוש: אתה רוצה לראות מה זה הנאה? תראה איך היהודים נהנים בשבת ובפסח!

ולהיות כי הדורמיטא היא היא לטובתן של ישראל כדי שתנסר הנקבה מאחורוי ויחזרו פב"פ ויגאלו ישראל ויבנה בית המקדש, לכן התייעצו שניהם כי בזמן ההוא שהאלוה שלהם הוא ישן יקדימו הם לאבד ולהשמיד שונאיהם של ישראל כדי שלא ישארו אפילו מתי מעט שיהיו ראויים לגאולה ועיי"כ לא יבנה בהמ"ק.

ה'; אנו נתונים לשלטונו של מלך זר שלא מרגיש אלינו שום קשר. כך כאשר ה' בתרדמה הוא 'זורם' עם העולם לגמרי, ולא מגלה את הנוכחות שלו בתוכו. אם עם ישראל רוצה גשמיות - זה מה שיהיה, תעלה על במת העולם מלכות אחשורוש ששקועה בחומר.

"וזה סוד הצרה העצומה שהייתה אז לישראל". החשיכה הגדולה הזו, התרדמה של ה', שמביאה לכך שכבר לא מרגישים איתו שום קשר.

ויכוח המן עם אחשורוש

ונודע כי המן הרשע היה אוסטורולוגוס [=חזוה ככוכבים] גדול כנודע בענין ויפל פור הוא הגורל מיום ליום כו"ג ובפרט במ"ש בס"ה [בספר-הזוהר] כי הוא ועשרת בניו כוללים כל עשרה קליפין החיצונים, וידע בחכמתו ענין מיעוט השגחתו ית' על ישראל בימים ההם להיותו בכחי השינה ולכן חשב ועלה בלבו כי הזמן מוכן לאבד שונאיהם של ישראל, וז"ס ענין ויכוח המן עם אחשורוש אם יעלה בידם עצה זו והשיב לו המן ישנו עם כו' ודרשו רז"ל (ראה ספרי דאגדתא על אסתר) "ישן הוא האלוה שלהם". והבן זה.

המן הרשע שם לב לטיב הקשר (או אולי: חוסר הקשר) שבין הקב"ה לבינינו בתקופה הנוכחית. המן קלט את ההסתתרות של ה' מאיתנו, שה' מצוי בתרדמה, והוא החליט שהגיע הזמן לאבד חס ושלום את עם ישראל. על המלחמה התודעתית שמנהל המן כנגד

3. בדרך כלל חושבים שהאסטורולוגים מסתכלים על הכוכבים ולפי זה הם יודעים כל מיני דברים. אבל באמת זה הפוך, הכוכבים הם רק ביטויים עדינים של שינויים רוחניים שקורים בעולם. אם כן 'אוסטורולוגוס' הוא מי שמבין בעניינים רוחניים בדקות ושם לב לכל תזווה קטנה של העצמים הרוחניים, כמו אחד שיודע להסתכל על בן אדם ולקלוט את כל המורכבות שבנפשו.

סליחה. מצד אחד אני מבקש ממנו שיסלח לי, אך מצד שני אני יודע שאני לא יכול לדרוש זאת ממנו. זה תלוי לגמרי בו.

מרדכי הוא החלק בנפש שרוצה מאוד את הקשר, לכן הוא מתעקש עליו עד הסוף, "לא יכרע ולא ישתחוה".

ואילו אסתר מבטאת את החלק השני, היא מקבלת את העובדה שכעת ה' מסתיר פניו ואומר שהוא לא

רוצה אותנו והיא לא נלחמת כדי לשנות את זה. אכן, בדרך כלל במצב של נסירה של הנוקבא מהדוכרא אנחנו מיד מתפללים חזק ותוקעים בשופרות (כזכור לנו מראש השנה) ומנסים בכל כוחנו לשנות את המצב לקשר של פנים בפנים. אבל בפורים אנו פתאום מגלים שדווקא במצב הקשה הזה ישנו ביטוי של משהו יותר פנימי. כעת ה' רוצה שאנחנו נתייחס אליו ולא הוא אלינו; ה' מצפה מאיתנו שנתעקש עליו בלי שום תנאים, שלא משנה אם הוא יאיר לנו או לא אנחנו נבחר בו.

פה מתחולל המאבק שלנו מול המן הרשע. המן רואה את ההסתרות של ה' מאיתנו, ומסיק מכך שה' התיימש מאיתנו. יותר מזה, המן הרשע טוען שהתדרדמה הזו נובעת מכך שה' שונא אותנו. ואילו מה אנחנו אומרים? ונהפוך הוא! בתוך ההסתרה הזו טמונה ציפייה גדולה. ה' מראה מבחוץ שהוא לא מעוניין בנו, אבל עמוק עמוק בפנים הוא ממש רוצה לראות אותנו בוחרים בו מעצמנו.

ונודע' עצת המן מן שמישי ספרא בנו וכתביהם אל אחשוורוש הנק' ארתחששתא בספר עזרא (פרק ד') עד שביטלו בנין ב"ה בראותם כי הגיע זמנו להבנות, ודי בזה.

כאשר המן ואחשוורוש ביטלו את בנין בית

המקדש הם חשבו שהם באמת הצליחו למנוע מה' יתברך להתעורר. הם ראו שעברו שבעים שנה, ולא קורה

כלום. כעת הם היו בטוחים שכבר אי אפשר לייצר בתוך המציאות נוכחות אלוקית ישירה כמו שעם ישראל רוצה.

הארית מרדכי

והנה אף בזמן הדורמיטא אין הנקבה ישנה. כי אז מסתלקין המוחין מן ז"א ונכנסין בנקבה כדי להבנות ולתקן פרצופ' כדי שתוכל לחזור אפין באפין כנודע בענין דרוש השופר של ר"ה, ובהכרח יש הארה והשגחה זו על ישראל מצידה. וענין אותה הארה היתה ענין מרדכי הצדיק כמו שנבאר בע"ה.

כאשר ה' מרפה את הקשר בינינו, וכבר לא מצפה ממנו לכלום, אז נכנסים לנו מוחין מן ז"א. כאשר ה' אומר לנו שהוא לא רוצה אותנו, אנו נעים בנפש בין שתי תנועות הפוכות: מצד אחד אנחנו מאוד רוצים שה' ירצה בנו, אבל מצד שני יש בתוכנו מקום שמוכן לקבל את זה שלמרות שאנחנו מאוד רוצים בכל זאת ה' לא רוצה. התנועה בנפש מורכבת גם מכך שאני מאוד רוצה בקשר עם ה', וגם מכך שאני מבין שה' לא חייב לרצות. הדבר דומה למקרה שאני ניגש לאדם שפגעתי בו לבקש ממנו

**המן יכול ליהנות מהעולם הזה
רק בתנאי
שאינ שום אפשרות אחרת,
רק אם אין עוד יהודים בעולם**

ברור לנו ההכרעה המתבקשת היא לקום ולעשות את מה שאנחנו באמת רוצים. ובנוגע לרצון הפנימי שלנו אין לנו שום ספק...

כעת מתגלה שדוקא מתוך ה'דורמיטא' אנו מגלים את הרצון הפנימי שבתוכנו. בקשר של פנים בפנים אנחנו אמנם נמשכים אחרי ה' בטבעיות, אבל עדיין אנחנו לא יודעים האם הדבקות בה' היא משהו עצמי לנו. כעת, כאשר ישנו הסתר פנים, מתגלה שה' מאיר בתוכנו הרבה יותר ממה שחשבנו, פתאום אנו מגלים שאנחנו בעצמנו ממש רוצים אותו.

לכן נאמר על פורים שהוא לא יתבטל לעתיד לבוא, "ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים". אפילו בגאולה השלמה בה נהיה עם ה' בקשר של פנים בפנים, עדיין פורים יאיר באור גדול יותר - אור של הבחירה העצמית בה'.

עצת זרש

וכראות המן את מרדכי שע"י היתה הארה והשגחה על ישראל בזמן ההוא נתייעץ עם זרש אשתו ושם"ה יועציו כו'.

וארו"ל כי זרש אשתו הית' מכשפ' גדולה ועצתה שקולה מכל שס"ה יועציו, ועלתה עצתם להרוג את מרדכי ולתלותו על העץ הוא זנבה של נחש המושך רגל הקוף כמבואר אצלנו וכנז' בס"ה שיר השירים ודי בזה. ואם ח"ו ככה יעלה יוכל אח"כ לאבד את שונאיהם של ישראל.

זרש מצאה פיתרון: נתלה את מרדכי על עץ הדעת! נתלה את הויכוח שבין המן למרדכי בויכוח שבין הנחש לאדם וחווה. בימי קדם, בא הנחש לאדם וחווה וטען להם שכל עוד

את המאבק מול המן הרשע אנו מנהלים בכל יום בחיים האישיים שלנו. בנפשנו פנימה נשמעים שני קולות מנוגדים. המן שבתוכנו מציע לנו ליהנות מהעולם הזה, ואילו המרדכי שבנו מסרב, טוען שהעולם הזה לא מיסב לנו הנאה אמיתית. אך פה המן שולף קלף רציני, וטוען: הרי מה מבין השניים זורם לנו בטבעיות, ועל מה אנחנו צריכים להתאמץ? על תאוות העולם הזה, או על עבודת ה' ועניינים שבקדושה? הנה הוכחה ניצחת לטענתי שלעולם הזה אנו שייכים באמת, ועבודת ה' לא מתאימה לנו בכלל. המן מצביע על ההסתר, על כך שה' לא מושך אותנו אליו, ומסיק מכך שאין לנו ברירה כי אם להשלים עם כך שאנו מנותקים לגמרי, ושייכים לעולם הזה החומרי.

מה עונים לו, לרשע? כיצד מתמודדים עם כזו טענה? כאן עלינו לחשוב בכנות: מה באמת יותר פשוט? הרי עמוק בפנים אנחנו מרגישים לגמרי הפוך: אנחנו באמת רוצים לעבוד את ה', ואנחנו לא נהנים מהמחשבה שהעולם הזה הוא המקום הטבעי שלנו. אז עצם העובדה שהמן מתאמץ כל כך להחליש אותנו ולנסות להוכיח לנו ההיפך, מלמדת אותנו שלא ממש כדאי לנו להאמין לו...

אז מה למסקנה? נשארנו בספק. אנו נמשכים בטבעיות לעולם הזה, אבל רוצים מאוד לעבוד את ה'. אז מה עושים? פה המן כבר ממש מתבלבל. הרי כשיש ספק, הכלל הוא "שב ואל תעשה עדיף", אם כן במצב שלנו היינו אמורים להיות כמו המן ולתת למשיכה הטבעית להשתלט עלינו... אך אנחנו לא חושבים ככה, כי "שב ואל תעשה" ממש לא אומר שאנחנו צריכים ליפול למטה. דווקא כאשר לא הכל

אז מה בעצם זרש תכננה? היא רצתה להוכיח למרדכי שהוא לא באמת רוצה את ה'. היא רצתה להוכיח לו שההליכה אחרי ה' מונעת ממנו להיות אדם חופשי. זרש רוצה להגיד לכל היהודים: אתם חושבים שאתם רוצים את ה'? אז תדעו שאתם באמת שונאים אותו כי הוא הורס לכם את החיים, הוא לוקח לכם את הבחירה.

ומה בסוף קרה? כיוון שהמן רצה להיות נפרד מהמלך ולהתרומם יותר ממנו לכן הוא נפל,

ולעומתו מרדכי עלה לגדולה משום שהוא רצה לעזור למלך ולהיות משנה למלך. ככה זה בפשט המגילה, אך זה גם משל נפלא לענייננו: המן רוצה להיות בלי ה' ולהרגיש שהוא בוחר לגמרי, אבל מרדכי רוצה משהו אחר לגמרי. מרדכי מתבונן בה', ורואה שיש לה' בחירה חופשית אמיתית, והוא פשוט רוצה להיות חלק ממנו.

יסוד אבא מתפשט להוץ

ואז השי"ת ברחמיו האיר הארת נוק' העליונ' והיא גדולת מרדכי ואסתר ועל ידם נושעו ישראל מן הצרה הגדולה ההיא כמו שנבאר, וזה ענין מרדכי והארתו.

דע כי הנה בזמן הדורמיטיא דז"א לא בלבד יוצאין המוחין דז"א מצד נה"י דאימא ונכנסין בנוק' רחל בהיותה אחור-באחור, אלא גם המוחין דבנה"י דאבא, בסוד ויבן ה' אלקים את הצלע דא אבא ואימא [הוי' אלוקים זה אבא ואמא]. ונמצא כי כמו בהיות המוחין ההם תוך ז"א היו יוצאים

הם ממלאים את רצון ה' הם לא יכולים לחיות חיים של בחירה. הם הרי כפופים לרצון של מישהו שעומד מעליהם... איך אפשר לחיות חיים כאלה? אם רצונכם בחופש, טען הנחש בביטחון, 'עליכם לעשות הפוך ממה שה' יורה לכם, וכך תהיו אנשים מלאי חופש ובחירה'.

נשמע משכנע? יכול להיות, אבל לאמיתו של דבר זו טעות גמורה. הרי גם אם נעשה הפוך מרצון ה' יהיה זה כי אנו מוכרחים להוכיח שיש לנו בחירה.

המחשבה שההיפרדות מה' היא הכרחית כדי לייצר בחירה היא שורש כל הרע. הדבר דומה לנער מתבגר שכדי לזכות בתחושת עצמאות הוא נוהג לעשות תמיד הפוך ממה שאומרים לו; מובן מאליו שאותו נער איננו באמת אדם חופשי, שהרי כל עצמאותו אינה כי אם 'הכרח' בשינוי צורה.

אלא זאת עלינו לדעת, שהבחירה האמיתית אינה בין טוב לרע, בין להישמע לדבר ה' לבין לעבור על ציוויו, כי אלו תמיד ינבעו מהכרח. כאשר אני בוחר בטוב זהו רק מפני שכך ה' אמר, וכאשר אני בוחר ברע זה כי אני מוכרח לעשות הפוך ממה שהוא אמר לי. הבחירה האמיתית היא הבחירה בחיים, והבחירה בחיים זו התחושה הפשוטה שעצם הבחירה שלי היא מתנה מה'. שימת הלב לכך שמצד עצמי באמת לא אמור להיות לי בחירה חופשית, וכל מה שאני בוחר זה רק משום שה' רוצה שאני אבחר.

ה' מראה מבחוח שהוא לא מעוניין בנו, אבל עמוק עמוק בפנים הוא ממש רוצה לראות אותנו בוחרים בו מעצמנו

ובזה תבין מעלת מרדכי שעלה לבחי' מלכות ומשנה למלך, וז"ס הפסוק ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה והמשכיל יבין כל פרטי הפסוק זה, ענין יציאה זו מלפני המלך היא רחל, ועטרת זהב גדולה מצד עטרה יסוד דאבא ולכן נקרא גדולה כי החסד והחכמה נקרא גדולה בסוד הגדול הגבור והנורא, גם המעמיק ישכיל היותו משבט בנימין. ודי בזה.

כשאנו מתבוננים על הקב"ה אנו שמים לב לכך שיש את מה שה' הוא בינו לבין עצמו כביכול, ויש את מה שהוא מתייחס

אלינו. מה שה' הוא לעצמו נקרא בלשון האר"י 'אבא', והיחס של ה' אלינו נקרא 'ז"א'. בדרך כלל ה' גם קיים מצד עצמו וגם מתייחס אלינו, וכתוצאה מכך אנחנו מתייחסים אליו ועובדים אותו.

אך כאן, בימי מרדכי ואסתר, ה' אמנם קיים מצד עצמו אבל הוא מתעלם לחלוטין מהמציאות ולא מתייחס אלינו בשום יחס, כך שאנחנו לא מרגישים באופן פשוט שכיף לנו לעבוד את ה'. במצב כזה מתגלה שה' רוצה שבתוך המציאות תהיה בחירה חופשית (בלשון האר"י: מוחין דאבא נמצאים בתוך הנוקבא בלי הדכורא). על גבי זה, אנחנו מרגישים שתוקף הבחירה שלנו לא מגיע מעצמנו אלא רק מכך שה' החליט שאנחנו נבחר. הדבר דומה לאדם שנמצא במצב קשה שמצריך כוחות נפש אדירים והוא בוחר לעשות כל מיני דברים.

מהם [היינו מאבא ואמא] ב' הארות לחוץ, ומבחי' הארת המוחין דאבא יוצא יעקב מצד פנים דז"א ומבחי' הארת מוחין דאימא יוצאת רחל מצד אחוריו, גם עתה [בזמן הדורמיטא] יוצאות מרחל נוק' דז"א ב' הארות אלו ג"כ בלי ספק, ולא עוד אלא שבהיות מוחין הנז' תוך הנקבה נתוספה בחי' הארה שלישית משא"כ בהיותם תוך ז"א.

והוא כי הנה בהיותם תוך ז"א היה היסוד

דאימא נשלם בחזה דז"א, והיסוד דאבא שהוא יותר ארוך כנודע, היה נשלם בסיום היסוד דז"א ממש, ולא

היה יוצא מחוץ ליסוד כלל. אבל עתה בהיותם המוחין תוך הנקבה אשר היסוד של הנוקב' קצר, מוכרח הוא שהיסוד דאבא יתפשט ויצא מחוץ ליסוד נוקבא ולחוץ ותתגלה הארתו בגילוי גמור לגמרי. ונודע כי מה שהיה מתלבש ביסוד דז"א הוא בחי' העטרה של היסוד דאבא שהוא בחי' המלכות דאבא. ואין ספק כי הארה זו הנגלית ממלכות דאבא היא הארה גדולה עד מאד.

והנה שורש נשמת מרדכי היתה מן ההארה ההיא, ולכן על ידו היתה תשועת ישראל בזמן ההוא. וזה נרמז בשם מרדכי ממש שארז"ל שהוא לשון מורא דכ"א מ"ר דכ"י והוא תרגום מר דרור, גם נק' מור עובר, והענין הוא כי ההארה הגדול' ההיא היא מר דרור וך ונקי בתכלית, העוברת מפי יסוד דנוק' ולחוץ ז"ס פ' וידי נטפו מר כו' עובר.

**הבחירה האמיתית היא הבחירה
בחיים, והבחירה בחיים זו
התחושה הפשוטה שעצם הבחירה
שלי היא מתנה מה'**

האדם יכול להחליט שהוא הולך על הבחירה שלו יותר חזק מכל מערכת היחסים שהם התקבעו בתוכה, בלי שום קשר למה שהיה עד עכשיו. זו האמירה של פורים, שהבחירה יותר משמעותית מהכל והיא לא תלויה בשאלה אם קיים יחס בכלל. בפורים מאיר האור של מרדכי שהולך בתוקף על היהדות שלו בלי קשר ליחס שהוא מקבל מה'.

בעקבות ההארה המיוחדת הזו נבנה בית המקדש, אבל עדיין מרדכי ואסתר היו צריכים להישאר עם אחשוורוש, ובעצם עד היום "אכתי עבדי אחשוורוש אנן", ונשאר המצב שה' כביכול מתעלם ממנו ואנחנו צריכים לעשות הכל.

אדם שנמצא במציאות כזו מרגיש תוקף כל כך חזק בבחירה שלו, עד שברור לו שאת הכח לבחור הוא לא המציא מעצמו אלא הוא פשוט קיבל אותו במתנה מה' (ההכרה הזו נקראת בלשון האר"י, שיסוד דאבא מתפשט ויוצא מחוץ ליסוד דנוקבא).

בפורים מתגלה שקיבלנו מה' במתנה בחירה שהיא חופשית לגמרי ולא כפופה לשום יחס שאנו נתונים בתוכו. ניתן להמשיל זאת למערכות יחסים מהמציאות, לדוגמא בין בני זוג. גם אם היו משברים בין בני הזוג בעבר, ומערכת היחסים ביניהם עד עכשיו לא הייתה טובה, זה לא אומר שהם תקועים בתוכה לתמיד. למה? כי תמיד יש מקום שבו

אפשר לקבל גם במייל!

לקבלת העלון במייל אפשר לפנות

בסמס 058-5277247

או במייל ataitor1@gmail.com

ממשיכה טבעית לשכל

עבודת ה' שהתחדשה בזמן אחשוורוש

המאמר שלפנינו מבוסס על מאמר "ויקח המן את הלבוש ואת הסוס", בהוספות לתורה אור (ק"ט, ג).
מאמר זה ייחודי בכך שבניגוד למאמרים חבדי"ם אחרים, הוא מנתח התרחשויות היסטוריות, ומשליך מהם לעבודת ה'.

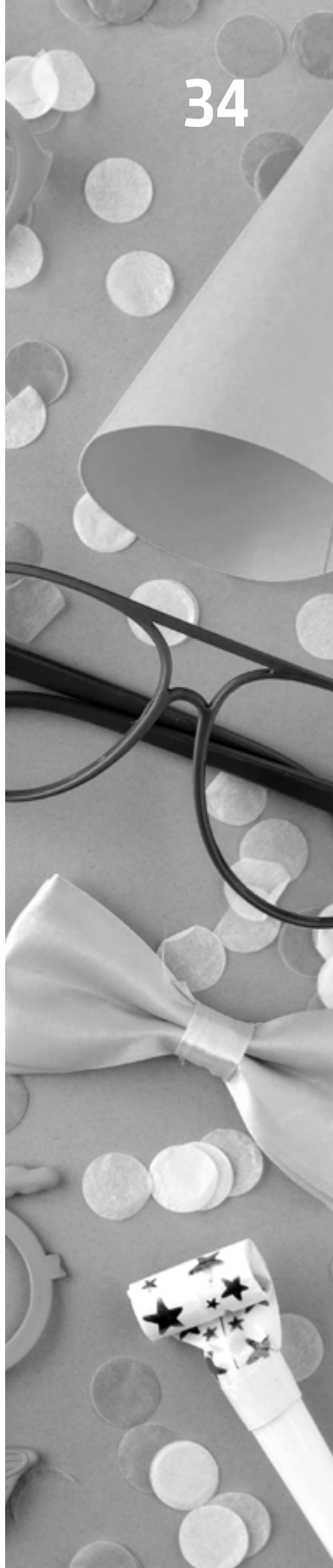
הוא מחלק בין גילוי האלקות שהייתה בתקופה שקדמה לאחשוורוש, גילוי של נבואה, למה שנהיה לאחריו, גילוי בתורה שבעל פה.

אברהם ומרדכי

עבודת ה' לפני תקופת אחשוורוש התאפיינה בהימשכות אחרי ה'. הסמל של עבודה זו הוא אברהם, "זכור אב נמשך אחר כך כמים". אברהם נמשך בצורה טבעית אחרי ה', כי הוא הרגיש בתוכו כמה ה' רוצה בו, וכמה הוא רוצה בה'. ה' היה גלוי, גלוי במציאות, וגלוי בתוכו.

אך בתקופת מרדכי הקב"ה נסתר, הוא כבר נקרא "המלך אחשוורוש". לא רואים כמה ה' רוצה בנו, כמה הוא רוצה שנעבוד אותו וכמה הוא רוצה שנשקיע. לא נמשכים בצורה טבעית להיות קשורים אליו, כי לא כל-כך מרגישים שהוא נמצא. כדי לעבוד את ה' צריך להחליט לעשות זאת, צריך לבחור בכך.

אדמו"ר הזקן מוסיף ומבאר שאין זה חילוק של שתי תקופות בלבד. גם בתוך הנפש של האדם, ובתוך עבודת שלו, יש שתי צורות

כאן האדם מתחיל להרגיש שהוא והקב"ה על מסלול התנגשות. הוא רוצה ליהנות, והקב"ה רוצה שהוא יעבוד אותו, והוא לא יכול ליהנות מעבודת ה' (כי אז היא תהיה רק הנאה ולא עבודת ה'). כשזה קורה האדם מתחיל לשנוא את ה'. הוא מרגיש שה' שונא אותו, ורוצה שהוא לא יהנה וגם בתוכו מתעוררת שנאה לה'. שנאה זאת היא הולדת עשיו, עליו אומר הקב"ה במפורש (מלאכי א, ג) "ואת עשו שנאתי".

חשוב לשים לב: השנאה כלפי ה', והתחושה

שכבר לא כיף
לעבוד אותו לא
נובעת בגלל
שדורשים מאתנו
לעשות משהו
לא כיף. להפך,
היא מגיעה בגלל

**יש שתי צורות של עבודה -
עבודה של הימשכות אחרי ה',
ועבודה של הסתר פנים,
שמצריכה בחירה
והחלטה של האדם**

שהסתבכנו עם עצמנו. ה' שמח בנו ורוצה שנעבוד אותו ונשמח בכך, אבל אנחנו מרגישים שאם נהנה לא נצליח לעבוד אותו. דווקא בגלל שכיף לעבוד את ה' - אנחנו מגיעים לידי שנאה.

כל התהליך הזה, מעבודת אברהם ללידת עשיו, מתרחש בתוכנו, וגם אם אנחנו מרגישים איזושהי משיכה לה', ותחושה שהוא גלוי ונוכח - אנחנו לא מרגישים שאפשר לבסס על זה קשר ועבודה אמיתית. אנחנו כבר מכירים את סוף הסיפור ויודעים שלהימשך אחרי ה' יוצר לנו בלאגן ועצבים - ואנחנו מוותרים על הכל מראש.

המך ומרדכי

כאן, מגיע תורו של דוד אחשוורוש. כאן ה' כבר לא מושך אותנו, ולא על זה אנחנו

של עבודה - עבודה של הימשכות אחרי ה', ועבודה של הסתר פנים, שמצריכה בחירה והחלטה של האדם.

ישמעאל ועשיו

כשם שדמויותיהם של אברהם ומרדכי נמצאות בתוכנו, גם שאר ה'שחקנים' בדורם תורמים את תפקידם. על אף שמאמרנו מתמקד בעיקר בעבודת ה' שהתחדשה בתקופת "המלך אחשוורוש", נתאר את מה שהביא לכך, את המשבר שפקד את האברהם שבנפש.

אברהם אכן נמשך אחרי ה' בטבעיות, ובלי כל מאמץ הוא עובד אותו ושמח בו. אבל באיזה שלב

הוא שם לב שעבודת ה' עושה לו כיף, הוא נהנה מזה, והוא מתחיל להרגיש את עצמו. התחושה הזאת גורמת להולדת ישמעאל. מתוך אברהם עובד ה', יוצא מישהו שמתמקד בעצמו, שחושב על ההנאה והכיף שלו. אבל לקב"ה זה לא 'מפריע', הוא שמח שגם האדם נהנה ושמח מעבודת ה' שלו. אברהם מבקש מהקב"ה (בראשית יז, יח) "לוי ישמעאל יחיה לפניך", והקב"ה עונה לו (שם, כ) "ולישמעאל שמעתיקך".

אבל האדם מרגיש בעצמו, שאם הוא באמת יהנה מעבודת ה' הוא ישקע בזה לגמרי, ויהפוך לחשוב רק על ההנאה שלו, ולא על הקב"ה. אז הוא עושה ברית מילה, חותך את ההנאה שלו. אמנם ה' לא מגביל אותו, אבל הוא מגביל את עצמו, הוא לא נותן לעצמו ליהנות מעבודת ה'.

ה' של מרדכי מתחילה ממנו, הוא עובד את ה' כי זה חשוב לו, כי הוא יודע שהעולם בלי ה' לא יכול להסתדר, שזה לא אמיתי ולא נכון. הוא מסתכל על המן, שהולך על התאוות ויודע שזה שקר, שהוא לא מוכן להיות חלק מזה - הוא רוצה את ה'.

מרדכי צם וזועק, אבל לא ממש ברור למי. ה' הרי לא מוזכר במגילה... הוא לא מתפלל, הוא פשוט צועק,

הוא מביע את עצמו. הוא מראה מה הוא רוצה ומה חשוב לו.

שהמן ינהיג את הסוס

כשה' לא מתגלה במציאות, וכשלא מרגישים שהוא מושך אותנו אליו, מרגישים יותר ויותר את עצמנו. אפשר קצת להרגיש שה' יצר עולם לא משהו, ואנחנו הטובים שבאים לתקן אותו. המציאות הזאת עלולה ליצור גסות הרוח, תחושה שאני הטוב והבסדר, שאני מתקן את העולם. אז אמנם אנחנו עובדים את ה', ורוצים אותו, אבל אנחנו מרגישים שהרצון הזה הוא הרצון שלנו (אולי אפילו סוג של תאוה שלנו, שלא כל-כך שונה מתאוות המן), והתיקון הוא תיקון שלנו.

בפורים התחדש שהקב"ה רוצה שנדע להשתמש גם בהמן, אנחנו שותים עד שאנחנו לא מבדילים בין המן למרדכי, כי במצב שבו המלך הוא אחשוורוש, אנחנו משתמשים אפילו בהמן כדי להגיע לה'.

מבססים את הקשר איתנו. ה' נסתר, הוא לא מתגלה בתוך המציאות בכלל. הוא לא מראה לנו מה משמח אותו, מה הוא רוצה שנעשה, איך אנחנו יכולים ליצור איתו קשר ומה יגרום לו להתגלות - הוא נסתר לגמרי, הוא הפך להיות "המלך אחשוורוש".

ה' נסתר, ונשארה המציאות כפי שהיא. אבל גם המן וגם מרדכי יודעים שאי אפשר סתם לחיות, הם מחפשים

להיות שקועים בתוך משהו, להרגיש שיש משהו שהוא יותר גדול מהם, משהו שייתן להם תחושה של נצח.

אז המן מחליט שהוא הולך על העולם הזה בכל הכח, בצורה משוגעת. הוא הולך על התאוות עם כל השיגעון, בלי שום התחשבות במציאות, והוא כועס, זועם ועצבני על מרדכי וכל היהודים שמזכירים לו שזה לא באמת אפשרי, ושתאוות זה משהו שנגמר ולא באמת מחזיק מעמד לנצח.

אבל מרדכי הולך לגמרי הפוך. מרדכי יודע שהתאוות הם לא באמת נצחיות, שהעולם לא באמת יכול להסתדר בלי ה', ושלעבוד את ה' ולהתמסר אליו זה הדבר הכי אמיתי ונכון. הוא מחליט שהוא הולך על עבודת ה', שהוא מתמסר לה'.

נראה שלה' זה לא כל-כך אכפת. הוא לא מגלה את הפנים ואת הרצון שלו, פעם נותן את הטבעת להמן, ופעם מוסר למרדכי. הוא מאפשר לשני השחקנים לריב, ולא מגלה איפה הוא עומד, מה חשוב לו. בעצם, עבודת

נעלם ולא מושך - ממשיכה ללוות אותנו עד היום. אנחנו יודעים כמה זה צודק, כמה זה נכון, כמה זה מחויב, אבל מרגישים בסוף שמה שמושך אותנו זה העולם הזה ולא ה'. פורים לימד אותנו שבמציאות כזאת, המציאות שלנו, אנחנו צריכים לרתום אפילו את המן לסוס שעליו אנחנו רוצים לרכב. להשתמש בגסות הרוח שלנו, שמנכיחה קצת את עצמנו, ולא מספיק את ה'. הכל בשביל שנוכל להיות מרדכי, לעבוד את ה' בצורה שלימה, ולגלות כמה כל המציאות היא סיפור של ה', כמה הוא נמצא פה, וכמה באמת אכפת לו.

בסוף, אחרי שנלך על ה' בכל הכח, למרות תחושת גסות הרוח הראשונית, נגלה שכל המגילה, היא סיפור שה' מספר. ההסתרה של ה' והתחושה שאנחנו רוצים לעשות טוב ולגלות אותו גם אם לא ממש נראה שגם הוא רוצה כולה מציאות שהוא יצר. הוא הסתיר והעלים את עצמו, כדי שנרגיש כמה אנחנו רוצים, ונצליח להגיע אליו בכוחות עצמנו, מתוכנו.

"אכתי עבדי אחשוורוש אנו" (מגילה יג). אנו עדיין עבדים של אחשוורוש, והתחושה שה' נסתר,

נהנית מעלון מעמקים?

רוצה להיות נציג בישיבה שלך?

אנא צור איתנו קשר!

עתי: 058-5277247

פרסי שהופך למוסלמי

על המאבק באיראן - פרס של ימינו

המערכה הקשה שעם ישראל מתמודד איתה בימים אלו, קשורה מאוד למלכות פרס, או בצורתה הנוכחית - איראן. כדי לדעת איך להתמודד כמו שצריך עם איראן, עלינו להכיר את השורשים שלהם, מה צורת ההתנהלות שלהם ומה דוחף אותם. היסודות הפרסיים של איראן מתוארים באריכות אצלנו במגילה. אחשוורוש, המלך הפרסי, שקוע בתאוות. הגמרא (מגילה יא.) כבר אומרת שהפרסיים דומים לדוב, אוכלים שותים, ומסורבלים בשר כמותו. אבל כשפרס מתחברים עם האיסלאם הסיפור נהיה מורכב הרבה יותר.

הדת המוסלמית היא הדת שדומה הכי הרבה ליהדות. אלוקים מאוד מופשט בדת שלהם, לא התגשם בשום צורה, ממש כמו שאנחנו מאמינים. בנוסף, המוסלמים מאמינים שצריך להכנע לאלוקים. גם אנחנו מאמינים בכך. אנחנו מקיימים את ציווי ה', אומרים נעשה ונשמע ומקבלים את כל מה שהוא אומר בלי עוררין.

אבל ההבדל המהותי הוא מה הסיבה לכניעה הזאת בפני ה'. המוסלמים טוענים שאלוקים רוצה שייכנעו אליו. הוא נהנה מזה, הוא צריך את זה. הכניעה מגיעה מצדו. כשאומרים כך מגיעים להגדרה של האלוקות, לרצון מסוים, לאיזה הגבלה ואפילו חיסרון.

אבל אצלנו מאמינים שצריך להכנע לה' ולקבל את עולו מרצון. כשאנחנו נכנעים מול ה' אנחנו מרגישים שאנחנו מרוויחים אותו. אנחנו יכולים לדבר בשמו, ואנחנו יכולים ליישם את הרצונות שלו פה בעולם. הדבר שאנחנו הכי לא רוצים זה להפסיק להכנע לה', ולא לדעת מה הוא רוצה. פורים מסמל הכי הרבה את קבלת התורה ברצון, "הדור קיבלוה בימי אחשוורוש". ולכן מתקופת פורים מתחיל

באיראן, בעיקרון, מאוד צנועים, מה שאמור לשמור על כבוד האשה. אבל באמת, היחס שלהם לאשה הוא יחס מכניע ומדכא. הם לא מתייחסים אליה כבן אדם, אלא כרכוש, כדבר שצריך להיות כנוע אליהם. כל המאבקים שם סביב המשטר הנוכחי והקודם קשורים סביב

הנקודה הזאת. הסיבה, כאמור, היא שהם מוסלמים, שמפשיטים את האלוקים, מחד,

ופרסים, מגושמים ומציאותיים, מאידך. מה שיוצר תחושת הכנעה ואכזריות מירבית.

בזמן האחרון נשמעים קולות רבים להתייחס אל הערבים כמו שהם מכירים - 'דבר אל ערבי כמו ערבי' - להגיד להם בכל התוקף שאנחנו נכניע אותם. אבל כך הם רגילים שמתנהגים. כך הם עובדים בינם לבין עצמם, וככה הם מתייחסים לאלוקים - שהכל משחק של הגיבור המכניע, ולכן זה לא יעזור. הם יגייסו את כל מה שהם יכולים כדי להכניע את מי שמכניע אותם. הניצחון האמיתי יבוא כאשר נשכיל לדבר אל הערבים בשם ה' באמת, 'דבר אל ערבי כמו יהודי'...

גילוי התורה שבעל פה, היכולת שלנו להגיד מדעתנו מה ה' רוצה, וה' חותם על זה.

כאשר המוסלמים חושבים שה' רוצה שהם ייכנעו אליו, הם מגבילים ומגדירים אותו בצורה מגושמת מאוד. אבל אנחנו יודעים

שה' לא צריך את הכניעה שלנו, והיא מגיעה רק מצדנו, בגלל הרצון שלנו. כשאנחנו משחררים את ה' מהצורך

המגושם בהכנעתנו, אנחנו יכולים לראות את הצד שלו באמת. מצדו, הוא רואה אותנו כחלק ממנו, כדבר שלא באמת נפרד מאתו, והכניעה שלנו אליו היא רק כלי כדי להצליח לבטא את זה במציאות.

כל עוד המוסלמים משאירים את אלוקים מופשט, ולא מוכרחים להוריד אותו למציאות, הם יכולים לראות אותו כפחות מכניע, וממילא פחות מוגדר ומגושם. אבל הפרסים, כאמור, מציאותיים ביותר. הם לא מופשטים בכלל, ומצליחים לתפוס רק את המשמעות המעשית של האלוקים. ממילא, אצלם, אלוקים דורש הכי הרבה הכנעה, והוא הרבה יותר מוגבל, מוגדר ומגושם.

הניצחון האמיתי יבוא כאשר נשכיל לדבר אל הערבים בשם ה' באמת

נהניתם? רוצים לשמוע עוד?

לשמיעת שיעורים נוספים
ניתן להתקשר ליקול הלשון' במספר - 0733718149
לשמיעת השיעורים לחג הפורים -
יש להקיש 7,7.

דעת הרמב"ם במסירות נפש על גילוי עריות

מאמר זה נכתב על בסיס של שיעור כללי של הרב.

השיעור עסק בסוגיית מסירות נפש ובעיקר בשאלה מדוע אסתר לא מסרה את הנפש כשהלכה אל אחשוורוש, הרי זה היה גילוי עריות?

במאמר מתבארת שיטת הרמב"ם בסוגיית מסירות נפש, והשאלה אם בין יהודים לגויים יש גילוי עריות או שמא אין איסור עריות אך יש איסור אחר?

סוגיית מסירות נפש

הגמרא במסכת סנהדרין (דף טז) מדברת על החובה למסור נפש:

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוּצדק: נימנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד, כל עבירות שבתורה, אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג - יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים. [...]

אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלא בשעת גזרת המלכות, אבל בשעת גזרת המלכות, אפילו מצוה קלה - יהרג ואל יעבור. [...]

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו שלא בשעת גזרת מלכות, לא אמרו אלא בצינעא, אבל בפרהסיא, אפילו מצוה קלה - יהרג ואל יעבור.

הולך לשיטתו שהוא סובר, שאם גוי אומר ליהודי לקטוף עשבים בשבת ולהביא לבהמה שלו, ואם לא הוא יהרוג אותו- שיקטוף, כי הוא מכוון להנאת עצמו, ואם הוא אומר ליהודי לקטוף עשב ולזרוק לנהר (אין בזה צורך)- שימות ולא יקטוף, שהרי הגוי מתכוון להעביר אותו על דת. בפשטות רבא דיבר כשהגוי אומר לו בפרהסיה, שהרי לא בפרהסיה ודאי שלא מוסרים את הנפש על שאר עברות, אפילו אם מתכוונים להעביר אותו על דת.

הקושיא בסוגיא

השאלה הפשוטה על הגמרא שרבים מהראשונים עוסקים בה היא, למה הגמרא מביאה את המקרה של אסתר בתור קושיא על זה שצריך למסור את הנפש על שאר מצוות בפרהסיה, הרי אסתר זה לכאורה גלוי עריות, ועל זה צריך למסור את הנפש גם שלא בפרהסיה. למה הגמרא שואלת "והא אסתר פרהסיא הואי", שתשאל "והא אסתר גילוי עריות הואי", לכאורה משמע שאם אסתר היתה בצנעה, היה מותר לה גם ללא התירוץ של רבא ואביי (קרקע עולם והנאת עצמם), וקשה הרי אסתר זה גילוי עריות שעל זה צריך למסור את הנפש גם בצנעה.

שיטת תוספות

תוספות מסבירים חידוש בעניין מסירות נפש על גילוי עריות ושפיכות דמים על מנת לתרץ את הקושיא. רוצח צריך למסור את הנפש מסברא, "מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי", מי אמר לך שהדם שלך אדום יותר אולי הדם של חברך אדום יותר. מחדשים תוספות שכל

רבי יוחנן אומר שלוש מימרות שבהם רואים שלושה מקרים שבהם צריך למסור את הנפש. כאשר אומרים לאדם לעבור עבירה ואם לא יהרג: בכל איסורים שבתורה - יעבור את העבירה כדי שלא יהרג, ואילו בעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים - יהרג ועל יעבור את העבירה. בשעת גזרת המלכות מוסרים את הנפש אפילו על מצווה קלה, וכן בפרהסיה (בפני עשרה מישראל) אפילו שלא בשעת השמד, אפילו על מצווה קלה- יהרג ועל יעבור. מקשה הגמרא:

והא אסתר פרהסיא הואי?! אמר אביי: אסתר קרקע עולם היתה. רבא אמר: הנאת עצמן שאני. [...] ואזדא רבא לטעמיה, דאמר רבא: עכו"ם דאמר ליה להאי ישראל, קטול אספסתא בשבתא ושדי לחיותא ואי לא קטילנא לך- ליקטיל ולא לקטליה, שדי לנהרא- ליקטליה ולא ליקטול, מ"ט? לעבורי מילתא קא בעי.

הגמרא שואלת על דברי רבי יוחנן, שבפרהסיה צריך למסור את הנפש על כל איסורים שבתורה, הרי אסתר, שהלכה לאחשוורוש, זה היה בפרהסיה והיא לא מסרה את הנפש על זה. על הקושיא הזאת יש שני תירוץ. אביי אומר שאסתר לא מסרה את הנפש מפני שהייתה קרקע עולם, כלומר מפני שהיא לא עשתה מעשה אלא רק **עשו בה** מעשה אסור, ולכן היא לא היתה צריכה למסור את הנפש, כדי שאחשוורוש לא ייקח אותה לאישה. רבא אמר שאצל אסתר הכוונה של אחשוורוש לא היתה כדי להעביר אותה על דת, כלומר כדי שלא תקיים את המצוות של ה', אלא רק הוא כיוון להנאת עצמו, ועל זה לא צריך למסור את הנפש אפילו בפרהסיה. הגמרא אומרת שרבא

לפי תוספות יוצא שגם לפי רבא, כאשר אשה אינה עושה מעשה או כאשר רוצח אינו עושה מעשה, אינם צריכים למסור את הנפש כדי לא לרצוח או כדי לא לעבור על גילוי עריות.

שיטת הרמב"ם

הרמב"ם פוסק את הלכות מסירות נפש בהלכות יסודי התורה (פרק ה' הלכות א' - ג):

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", ומוזהרין שלא לחללו, שנאמר: "ולא תחללו את שם קדשי", כיצד? כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגו- יעבור ואל יהרג, שנאמר במצות, "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", וחי בהם- ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

במה דברים אמורים? בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים, אבל שלש עבירות אלו, אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג- יהרג ואל יעבור. במה דברים אמורים? בזמן שהעובד כוכבים מתכוין להנאת עצמו, כגון שאנסו לבנות לו ביתו בשבת או לבשל לו תבשילו או אנס אשה לבועלה וכיוצא בזה, אבל אם נתכוין להעבירו על המצות בלבד, אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל- יעבור ואל יהרג. ואם אנסו להעבירו בעשרה מישראל- יהרג ואל יעבור, ואפילו לא נתכוין להעבירו אלא על מצוה משאר מצות בלבד.

וכל הדברים האלו שלא בשעת הגזרה, אבל בשעת הגזרה, והוא שיעמוד מלך רשע

החובה למסור את הנפש על רצח היא רק כאשר האדם עושה מעשה כדי להרוג, אבל אם זורקים אדם על תינוק, הוא לא עושה מעשה, "קרקע עולם", הוא לא חייב למסור את הנפש על שפיכות דמים. הסברא לחידוש הזה היא פשוט מאי חזית הפוך, מי אמר שהדם שלו אדום יותר אולי הדם שלך אדום יותר. את החיוב למסור את הנפש על גילוי עריות לומדים מהיקש בין נערה מאורסה לרוצח, לכן הדין בגילוי עריות יהיה כמו רוצח, שכאשר אונסים אשה לעבור על גילוי עריות והיא לא עושה מעשה, ודאי שהיא לא צריכה למסור את הנפש כי היא לא עושה מעשה.

תוספות אומרים שמצד גילוי עריות ודאי שאסתר לא היתה צריכה למסור את הנפש כדי לא להתחתן עם אחשוורוש, כיוון שהיא קרקע עולם. כל השאלה של הגמרא זה למה אסתר לא מסרה את הנפש זה מצד חילול ה', פרהסיה, שזה לא נלמד מסברת מאי חזית, ולכן, לכאורה היא היתה צריכה למסור את הנפש. לכן מובן למה הגמרא הקשתה "והא אסתר פרהסיה הואי" ולא "והא אסתר גילוי עריות הואי", כי מצד גילוי עריות ודאי שמועיל זה שהיא קרקע עולם כדי שהיא לא תצטרך למסור את הנפש. כל המחלוקת בין רבא לאבבי היא למה אסתר לא היתה צריכה למסור את הנפש מצד פרהסיה, שעל זה רבא אומר שהסיבה היא מפני שאחשוורוש כיוון להנאת עצמו ובזה אין חילול ה', ולפי אבבי הסיבה היא מפני שאסתר היתה קרקע עולם ובזה אין כל כך חילול ה' גם בפרהסיה. גם לפי רבא אבבי הסיבה שאסתר לא היתה צריכה למסור את הנפש מצד גילוי עריות היא שהיא לא עשתה מעשה, היתה קרקע עולם.

הן הנקראות עריות, וכל אחת מהן נקראת ערוה, כגון אם ואחות ובת וכיוצא בהן.

כלומר הרמב"ם מגדיר שההגדרה של עריות זה ביאה שחייבים עליה כרת. כדי להבין למה הגמרא מתייחסת לאסתר כמו איסור רגיל, ולא כמו גילוי עריות, ננסה להבין איזה איסור יש לאשת איש יהודייה להיות עם גוי, האם היא חייבת על זה כרת. הגמרא במסכת סנהדרין (דף נב:), מדברת על איסור אשת איש:

תנו רבנן: "איש" - פרט לקטן, "אשר ינאף את אשת איש" - פרט לאשת קטן, "אשת רעהו" - פרט לאשת אחרים.

הגמרא אומרת שאיסור אשת איש לא חל על אשת גוי. אמנם צריך להבין, האם הכוונה שהדבר מותר ממש, או שרק אין בזה איסור אשת איש כמו אצל ישראל אבל יש בזה איסור אחר.

הגמרא בקידושין (דף כא:) אומרת שלומדים מזה שכתוב "וראית בשביה אשת יפת תואר", אשת (ולא אישה), מלמד שאפילו אשת איש גויה מותר לקחת בתור אשת יפת תואר במלחמה. תוספות (ד"ה אשת אפילו אשת איש) אומרים:

ואע"פ דאין אישות בכותית כדאיתא פרק ד' מיתות (סנהדרין נב:), מ"מ איכא עשה, דכתיב: "ודבק באשתו" - ולא באשת חבירו.

תוספות מקשה למה צריך לומר שמותר לקחת אשת איש בתור אשת יפת תואר, הרי כבר אמרנו "אשת איש" - למעט אשת אחרים". עונה תוספות שלמרות שאין בזה איסור אשת איש רגיל יש בזה עשה, ודבק באשתו - ולא באשת חבירו. האיסור של "ודבק באשתו", הוא אחת משבע מצוות בני נח, שבהם מצווים ישראל לפי הכלל "ליכא מידעם דלישראל

כנבוכדנצר וחביריו, ויגזור גזרה על ישראל לבטל דתם או מצוה מן המצוות - יהרג ואל יעבור, אפילו על אחת משאר מצוות בין נאנס בתוך עשרה בין נאנס בינו לבין עובדי כוכבים.

הרמב"ם אינו מביא כלל את החילוק של קרקע עולם, שתוספות חידש, לכן נראה שהוא לא תירץ את הקושיה כמו תוספות. בנוסף לכך הרמב"ם מביא את הדוגמה שגוי אנס אשה לבועלה בתוך המקרים שהם לא ג' עברות חמורות (בהמשך נסביר למה), ומשמע שאם מקרה זה היה נחשב ג' עברות חמורות האשה הייתה צריכה למסור את הנפש למרות שהיא קרקע עולם, לכן משמע שהרמב"ם אינו סובר את החילוק של תוספות.

ננסה להבין כיצד תירץ הרמב"ם את הקושיה: למה הגמרא לא מקשה "והא אסתר גילוי עריות הואי", הרי לפי הרמב"ם נראה שגם אם אונסים אשה לעבור על גילוי עריות אפילו אם היא לא עושה מעשה היא צריכה למסור את הנפש, אז למה אסתר לא מסרה את הנפש כדי לא להתחתן עם אחשוורוש, הרי לכאורה היא היתה אשת איש?!

איסור אשת איש עם גוי

ננסה להבין, כאשר הגמרא אומרת שצריך למסור את הנפש על גילוי עריות, מה כולל איסור זה לפי הרמב"ם. הרמב"ם בהלכות אישות (פרק א' הלכה ה') מגדיר איזה איסור נחשב גילוי עריות:

כל שאסר ביאתו בתורה, וחייב על ביאתו כרת, והם האמורות בפרשת אחרי מות-

נראה גם שהרמב"ם פוסק (הלכות איסורי ביאה פרק

י"ב הלכות ט"ז):

נכרי הבא על בת ישראל, אם אשת איש היא- נהרג עליה, ואם פנויה היא- אינו נהרג, אבל ישראל הבא על הכותית, בין קטנה בת שלש שנים ויום אחד, בין גדולה, בין פנויה, בין אשת איש, ואפילו היה קטן בן ט' שנים ויום אחד, כיון שבא על הכותית בזדון- הרי זאת נהרגת, מפני שבא לישראל תקלה על ידיה, כבהמה. ודבר זה מפורש בתורה, שנאמר: "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם" וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו".

הרמב"ם כותב שגוי שבא על יהודייה, אם היא אשת איש- נהרג, ואינו כותב שהיא נהרגת, לכן משמע שהרמב"ם הבין שגם כאשר גוי בא על אשת איש יהודייה, האיסור הוא רק גלוי עריות של שבע מצוות בני נח, ולכן הגוי נהרג והיהודייה אינה נהרגת, שהרי גוים נהרגים אם הם עוברים על שבע מצוות ויהודים אינם נהרגים. לכן משמע שגוי שבא על יהודייה, אפילו אם היא אשת איש, היא עוברת רק על איסור משבע מצוות בני נח ולא על גילוי עריות רגיל, ולכן מובן למה באמת אסתר לא היתה צריכה למסור את הנפש מצד גילוי עריות, שהרי אין זה נחשב גילוי עריות, כי אין חייבים על ביאה זו כרת. כל מה שהגמרא חשבה אולי אסתר הייתה צריכה למסור את הנפש זה רק מצד שהיא הייתה בפרהסיה, ובפרהסיה צריך למסור את הנפש אפילו על שאר איסורים.

כך עולה לפי הרמב"ם שעל גילוי עריות צריכה אישה למסור את הנפש גם כאשר היא קרקע עולם, אסתר לא הייתה צריכה למסור את הנפש כי זו הייתה בעילת גוי, אך כיוון

שרי ולעובד כוכבים אסור", כלומר היהודים נשארו מצווים גם בשבע מצוות בני נח, אין ליהודי שעובר על שבע מצוות בני נח כרת.

את הכלל שיהודים מצווים במצוות בני נח, אפשר להסביר בפשטות לפי הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ט' הלכה א):

על ששה דברים נצטוה אדם הראשון: על עבודה זרה, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים. אף על פי שכולן הן קבלה בידינו ממושה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטוה. הוסיף לנח אבר מן החי, שנאמר: "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו", נמצאו שבע מצוות. וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם. בא אברהם ונצטוה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית. ויצחק הפריש מעשר, והוסיף תפלה אחרת לפנות היום. ויעקב הוסיף גיד הנשה, והתפלל ערבית. ובמצרים נצטוה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו.

הרמב"ם מצייר שהמצוות שנתנו לנו על ידי משה רבינו הם המשך של המצוות שנתנו לאדם הראשון ולנח, ממילא מובן שאנו מצווים גם במצוות שנח נצטווה עליהם שהרי התורה נשלמה על ידי משה רבינו, ולא גרעה מהמצוות של בני נח.

בכל מקרה יצא לנו שיהודי שבא על גויה אשת איש, אינו עובר על איסור גילוי עריות רגיל, שאותו הגדיר הרמב"ם בעריות, אלא על מצוות בני נח של גילוי עריות. השאלה היא מה עוברת אשת איש יהודייה שבא עליה גוי, לכאורה נראה שגם שם נגיד שהיא לא "אשת רעהו" ולכן יש רק איסור של שבע מצוות, כך

שהמעשה היה בפרהסיה הגמרא שואלת למה אסתר לא מסרה את הנפש, הרמב"ם פוסק כרבא ולכן אסתר לא הייתה צריכה למסור את הנפש כי אחשוורוש התכוון להנאת עצמו.

סיכום

- אונס אישה לבעולה זה מצווה שאינה מג' עברות.
- ה. הרמב"ם מגדיר את איסור עריות רק איסור שיש בו כרת.
- ו. איסור אשת גויה הוא רק משום 'ליכא מיד'.
ז. הרמב"ם כותב שגוי הבא על אשת איש יהודיה נהרג אבל האישה אינה נהרגת, כך שמשמע שאשת איש יהודיה לגוי זה כמו אשת איש גויה ליהודי.
- ח. אחשוורוש היה גוי לכן על אסתר לא היה איסור אשת איש, אך כיוון שהמעשה היה בפרהסיה היא הייתה אמורה למסור את הנפש. משום כך הגמרא הביאה את התירושים של אב"י ורבא.

- א. ר' יוחנן אומר שצריך למסור את הנפש על ג' עבירות. כאשר יש גזרת מלכות מוסרים את הנפש אפילו על עברות קלות. כאשר העברה היא בפרהסיה מוסרים את הנפש גם על עבירות קלות.
- ב. בהמשך הגמרא שואלת 'והא אסתר פרהסיא הוואי?' וקשה מדוע הגמרא לא שואלת והא אסתר גילוי עריות הוואי?
- ג. תירוץ תוס': בגילוי עריות אומרים את סברת קרקע עולם בגלל שלומדים שצריך למסור את הנפש מרוצח, וברוצח יש סברת 'מאי חזית דדמא דידיה סומק טפי מדמא דידי' כאשר איני עושה מעשה? לכן הגמ' מקשה והא אסתר פרהסיא הוואי?
- ד. הרמב"ם אינו כותב את סברת תוס' של קרקע עולם, וכן הוא כותב שכאשר גוי

לקבלת שיעורי השבוע מפי הרב יצחק שפירא

פנה במייל אל

shiurimshapira@gmail.com

בס"ד

רוצה להעמיק בקשר ה' רוצה שלימוד התורה יגע בך?

הישיבה הגבוהה עוד יוסף חי

עמון. חי. נוע.

המחלקה

בישיבה לומדים גמרא בעיון ובבקיאות, תוך העמקה בתורת החסידות.

העמקה בתורת החסידות, הופכת את הקשר עם ה' לחי וטבעי יותר, וכך התורה והמצוות מאירים יותר.

בישיבה לומדים איך התורה והקשר עם ה' נוגעים לכל פרטי החיים, בלימוד התורה והמצוות ובבניית החיים והמשפחה בעמיד.

מחכים לך!

למיאום שבוי"ש:

עתי - 058-5277247

להתייעצות:

הרב יוסי - 052-6071267

